

Το γαλάζιο
που έσβησε τον ορίζοντα

ISBN: 978-960-612-196-8

Copyright: © 2018 για την ελληνική γλώσσα και για όλο τον κόσμο:

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΡΗΓΟΡΗ®, Ίπποκράτους 43, 106 80 Αθήνα,
τηλ. 210 36.37.016 fax: 210 36.26.646
[http: www.grigorisbooks.gr](http://www.grigorisbooks.gr)
e-mail: info@grigorisbooks.gr

Βαγγέλης Φίλος
Στρατηγού Δημητρίου Ίωάννου 7, 454 45, Ίωάννινα
Τηλ. 6944549746
e-mail: vfilos@gmail.com

Άπογορεύεται ή αναδημοσίευση και γενικά ή αναπαραγωγή και μετάδοση, εν όλω ή εν μέρει, έστω και μιās σελίδας ή και περιληπτικά, κατά παράφραση ή διασκευή τοῦ παρόντος βιβλίου με όποιονδήποτε τρόπο (μηχανικό, ηλεκτρονικό, τηλεοπτικό, φωτοτυπικό, ήχογραφήσεως ή άλλως πως) χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια τοῦ εκδότη (Ν. 2121/93 άρθρο 51). Η απαγόρευση αυτή ισχύει και για Δημόσιες Ύπηρεσίες, Βιβλιοθήκες, Πανεπιστήμια, Όργανισμούς κτλ. (άρθρο 18). Οί παραβάτες διώκονται (άρθρο 13) και επιβάλλονται κατά τόν νόμο κατάσχεση, άστικές και ποινικές κυρώσεις (άρθρα 64-66).

Βαγγέλης Φίλος

Το γαλάζιο
που έσβησε τον ορίζοντα

ΑΘΗΝΑ 2018

Όλα και πάλι θα γραφτούν
σ' ασβεστωμένη μνήμη

Περιεχόμενα

A´ Το γαλάζιο που έσβησε τον ορίζοντα	9
α´ Να βρω μια πέτρα όμορφη	9
β´ Και όμως πέταξε.....	14
γ´ Όλα τα έγγραψες	18
δ´ Το ανέφικτο που γίνεται πραγματικότητα....	27
ε´ Στη μικρή κοιλάδα	33
στ´ Ευαγγελία	43
B´ Οι χάρτινοι ήρωες.....	47

*Το παιδικό παράπονο
ό,τι απέμεινα*

Α΄ Το γαλάζιο πού έσβησε τον ορίζοντα

α΄ Να βρω μια πέτρα όμορφη

Όλα άρχισαν μ΄ εκείνη την απρόσμενη συνάντηση στον κήπο με τις λευκές τριανταφυλλιές.

— Πού βρήκα τη δύναμη νεκρός να φύγω, αντί να σωριαστώ στα πόδια που με λάκτισαν και να με βρουν εκεί ρακοσυλλέκτες επίμονοι; Όπως αυτοί που, με την ηρεμία της στέρησης, ανασκαλεύουν μεθοδικά τα γήινα γυρεύοντας κρυμμένα τιμαλφή, μια αγάπη αθάνατη, κατάρρα. Πού βρήκα τη δύναμη τυφλός να πορευτώ, αντί να γείρω και να με βρει εκεί η νύχτα, κρύο φως; Πού βρήκα τη δύναμη αμίλητος να ζήσω, αντί να σπαραχτώ και να σπαράξω στην κραυγή μου;

Τον ακούω δίπλα μου· τον βλέπω. Έχει στα μάτια του μια λύπη. Κινείται γύρω μου αργά, τελετουργικά.

— Ποιος είσαι; τον ρωτώ.

— Εκείνος, μου απαντά· δείχνει μακριά.

Μοιάζει να αναδύεται η ύπαρξή του απ΄ τα βαθιά, το ίδιο και η φωνή του.

— Να βρω μια πέτρα όμορφη, να με καταλαβαίνει. Να τήνε δέσω στον λαιμό, να με καταλαβαίνει.

Κάνει μια παύση, σηκώνει το χέρι του.

— Ελάτε! Όσο ακόμα είναι νύχτα, θα δω το πρόσωπό σας ή θα το ψηλαφίσω. Αύριο δεν ξέρω αν θα έχω εγώ αισθήσεις. Μπορεί και εσείς να μην έχετε πρόσωπο.

Νιώθω μια ταραχή.

— Στη θάλασσα. Στη θάλασσα να βαπτιστώ ραντίζοντας τη λίθινη μνήμη νερό κι αλάτι, αγίασμα. Στη θάλασσα, τα δυο βουνά μου να ποντίσω.

«Είναι σε παραλήρημα» σκέφτομαι. Ωστόσο, αισθάνομαι τη μυστηριακή ατμόσφαιρα των λόγων του, το αίγιγμα που αιωρείται και μια παράξενη οικειότητα που στιγμιαίως μου προκαλεί φόβο.

— Μόνο η αγάπη· χωρίς προσδοκία. Μόνο η αγάπη.

Αντιδρώ. «Είναι μια φλυαρία» αποφαινόμαι.

— Καμιά δεν έφυγε γιατί ποτέ καμιά δεν ήρθε.

Αποφασίζω να μην ασχοληθώ άλλο μαζί του.

Δεν περνάει πολύς καιρός και τον συναντώ ξανά σ' έναν από τους δειλινούς περιπάτους μου. Κοιτάει επίμονα τον ουρανό με τις κόκκινες ανταύγειες και τη θάλασσα με τους χρυσαφένιους δρόμους.

Αισθάνομαι μια περιέργεια γι' αυτόν τον άνθρωπο.

— Ε φίλε, τον καλώ.

Γυρίζει και με κοιτά. Διακρίνω στο βλέμμα του μία χαρά. Ύστερα βυθίζεται ξανά στη γαλήνη του και αρχίζει

να μου μιλά. Για την ακρίβεια, λιγότερο μιλάει σ' εμένα και περισσότερο στέλνει τα λόγια του στον μακρινό ορίζοντα.

— Πας ως εκεί αποφασισμένος. Κάθεσαι μέρες πολλές ακουμπισμένος στο αρχαίο δέντρο. Ακούς ένα πουλί και ξεχνιέσαι. Γυρίζεις πίσω, κοντοστέκεσαι· τα ίδια πάλι. Ξεκινάς απ' την αρχή. Πας σιγά σιγά στο δέντρο σου. Χαράζεις τον όρκο σου στο κορμί του, σκορπίζεις τις παλιές μνήμες στον άνεμο, πιάνεις ένα τραγούδι να σε κρατήσει. Βλέπεις ένα λουλούδι και λιποφυχάς. Ξανά λοιπόν στα λόγια, στην απελπισία, στην ελπίδα· ώσπου μια μέρα παίρνεις φόρα μεγάλη, περνάς το δέντρο, περνάς το φρύδι, ακούς την αντήχηση της κραυγής και χάνεσαι στη σιωπή σου.

Τον παρακολουθώ με προσοχή. Συνειδητοποιώ την απειλή. Αυτός ο άνθρωπος αμφισβητεί τον ορθολογισμό μου. Περνώ στην επίθεση.

— Αυτά δεν είναι λόγια γνωστικού, του φωνάζω.

Χαμογελάει.

— Να γυρίζουμε κάπου κάπου στο παρελθόν μας, μου λέει. Να ασπρίζουμε την αυλή των αναμνήσεων, να ξεσκοινίζουμε την κατοικία των παλιών ονείρων. Θα 'ρθει καιρός που δε θα έχουμε πού αλλού να πάμε.

Ο ήλιος χάνεται στο ακρωτήριο και η θάλασσα παίρνει χρώμα από τον ουρανό και από τη νύχτα. Η εικόνα είναι παράξενη. Φέρνει μαζί ομορφιά και φόβο. Υποψιάζομαι ότι θέλει να με επηρεάσει μ' όλα αυτά τα καμώματα της φύσης. Να σταλάξει μέσα μου μιαν άλλη πραγματικότητα, ανύπαρκτη.

Διαισθάνεται τους φόβους μου; Ποιος ξέρει; Συνεχίζει.

— Πού βρέθηκαν τόσα λουλούδια στην αλμύρα; Τόσο γαλάζιο στην ανυδρία μου; Πώς βρέθηκε αυτή η Άνοιξη στην αγκαλιά μου;

— Άκου, του λέω, ο Θεός μας έδωσε τη ζωή να τη χαρούμε, εσύ τη θρηνείς.

Για μια στιγμή τον βλέπω να συννεφιάζει.

— Η αισιοδοξία είναι η ύστατη απελπισία του όντος, μου απαντά.

— Όμως, ακόμα και οι ποιητές αφήνουν κάπου κάποιο φως.

— Ο ποιητής δίνει το φως του μέλλοντος, στις περιπλανήσεις του, όχι ως συνταγή αισιοδοξίας, αλλά ως λύτρωση απελπισίας. Γι' αυτό το φωτεινό μέλλον παραμένει μέλλον στο κύλισμα του χρόνου.

Σιωπά. Ύστερα, λες και παίρνει αφορμή απ' όλα αυτά, αρχίζει ξανά.

— Όταν ξύπνησα, είδα ένα τρυπάνι ν' ανοίγει σήραγγα στο παρελθόν. Και καθώς σύρθηκα ως εκεί που έλειπαν οι ημερομηνίες, κανείς δε με περίμενε, κανείς. Και τότε γύρισα πίσω κι ακολούθησα το άλλο τρυπάνι που άνοιγε τη σήραγγα του μέλλοντος. Και σύρθηκα πάλι ως εκεί που υπολόγιζα ότι είχε εξακοντιστεί ο απολεσθείς χρόνος. Και βρήκα ξανά τη μοναξιά. Και ήταν, στην αφετηρία των δύο σηράγγων, ένα παρόν σακάτικο, χωρίς ελπίδα.

Ο λόγος του είναι ενδιαφέρων, στοχαστικός. Δεν αφήνω όμως να φανεί αυτή η διαπίστωσή μου. Αντίθετα,

υψώνω τα χέρια μου σε μια κίνηση αποδοκιμασίας και φεύγω. Ακούω από μακριά τη φωνή του.

— Μόνο ο ήλιος, αυτός ο σιωπηλός μάρτυρας, μόνο αυτός.

Σβήνει ο ήχος, σβήνει η μορφή, τον ακούω τώρα μέσα μου.

— Τα σπαραγμένα πρόσωπα, είναι μέσ' στους καθρέφτες, έξω μονάχα αράγιστη η πέτρα.

«Τι μου συμβαίνει;» αναρωτιέμαι. «κι αυτός, ποιος είναι αυτός; Ερημίτης των καιρών; Προφήτης; Κήρυκας;

»Έχει διαταραγμένη ψυχή» γνωμοδοτώ στο τέλος, κλείνω.

β' Και όμως πέταξε

Η επόμενη συνάντηση είναι κι αυτή αιφνίδια. Αυτήν τη φορά τον βρίσκω εγώ, εκεί ψηλά στον ξέφωτο εξώστη.

— Χρειαζόμαστε έναν καινούριο πόνο, μου λέει· να είναι πόνος καθαρός. Να τον βλέπεις και να νιώθεις υπερηφάνεια γι' αυτόν. Χρειαζόμαστε έναν πόνο αληθινής αγάπης.

Τον κοιτώ ερωτηματικά. Παίρνει θάρρος απ' το κοίταγμα και συνεχίζει.

— Θα γίνω αυτό που δύναμαι, εξαγνιστής εννοιών και λέξεων, αυτός θα γίνω.

Μετανοώ που τον αφήνω ξανά να παραλογίζεται.

— Επιτέλους, τι θέλεις από μένα; τον ρωτώ.

— Να γνωριστούμε, μου χαμογελά.

Γελώ με χαιρεκακία. Λέω όνομα και επώνυμο.

— Και τώρα που συστηθήκαμε, ας πάρει ο καθείς τον δρόμο του, τον προκαλώ.

Κάνει ένα βήμα πίσω και αρχίζει ξανά.

— Μου λένε, μίλα για εκείνον τον νεκρό που κάθε βρά-

δυ παίρνει τον δρόμο για το σπίτι. Όμως εγώ, δεν είμαι εγώ, πάει καιρός που είμαι το είδωλό μου. Κάθε που μου χτυπάει την πόρτα ο νεκρός, σβήνω μες στον καθρέφτη.

Τον παρακολουθώ στην αλληγορία των λόγων του, όμως αρνούμαι να αποδεχτώ την επικοινωνία.

— Προφανώς, του λέω, βρίσκεσαι σε υπαρξιακή κρίση. Ξέρω, γοητεύει η θεωρία των ειδώλων που αντικαθιστούν την εικόνα του αντικειμένου, όμως εμένα δεν πρόκειται να με παρασύρεις. Εγώ δε βλέπω κανέναν νεκρό και δε με νοιάζουν τα παιγνίδια του καθρέφτη σου.

Προσπαθώ να τον προσβάλω προσβλέποντας σε μια αντίδραση ευθιξίας που θα τον κάνει ευάλωτο στις επιθέσεις μου. Όμως αντιδράει απρόσμενα.

— Αρνείσαι την άλλη πραγματικότητα γιατί τη φοβάσαι, μου λέει. Ο ορθολογισμός σου δεν είναι τίποτα άλλο, παρά ένα σύστημα άμυνας απέναντι στο όνειρο που το νιώθεις να σε απειλεί.

Βάζει το χέρι αντήλιο και, ωσάν να αντικρίζει το μέλλον να ανεβαίνει στη μακρινή δημοσιά, μιλάει πάλι.

— Κι εκεί που έλεγες πως ήσουν ασφαλής, μόνος, πλην όμως ασφαλής, φύσηξαν όλοι. Πού βρήκαν τόση δύναμη στα άρρωστα σωθικά τους και σηκώθηκε άνεμος δυνατός που σκόρπισε το λευκό σύννεφο; Πού βρήκαν τόση εκδίκηση κι έσταξε ερυθρό το ουράνιο;

Σωπαίνει και με κοιτά. Έχω την αίσθηση ότι το βλέμμα του στοχεύει ίσια στο δικό μου. Αισθάνομαι την πρό-

κλήση και κρατιέμαι. «Τώρα θα τον νικήσω» σκέφτομαι, καθώς ξέρω ότι είμαι εκπαιδευμένος σ' αυτήν την αναμέτρηση. Όμως εκείνος δεν αποστρέφει το βλέμμα του. Επιστρατεύω τη δύναμη του σκληρού λόγου.

— Αγαπητέ μου, του λέω με λόγια αργά, ψυχρά και σίγουρα. Οι μονόλογοί σας είναι προκατασκευασμένοι. Μπορεί και να μην είναι καν δικοί σας. Έρχεστε εδώ και μου απαγγέλετε ακατανόητα αποσπάσματα κειμένων που προφανώς έχουν γραφτεί σε προγενέστερο χρόνο. Οφείλω να ομολογήσω ότι είστε καλός στην απομνημόνευση. Μπορεί να είστε ηθοποιός. Όμως δε θα μπω στον κόπο να σας ερωτήσω. Δε γνωρίζω τις προθέσεις σας. Ίσως, για κάποιον άγνωστο σ' εμένα λόγο, προσπαθείτε να με εντυπωσιάσετε. Σας προειδοποιώ, έχω σχηματίσει ήδη κακή εντύπωση για σας.

Ξαφνικά συνειδητοποιώ ότι του μιλώ στον πληθυντικό. Φοβούμενος ότι θα εκλάβει αυτήν την αλλαγή ως ένδειξη αδυναμίας και ως ανάγκη οχύρωσης, συνεχίζω στον ενικό.

— Άνθρωπέ μου, με κούρασες, ειλικρινά με κούρασες. Επέτρεψέ μου να αποχωρήσω από αυτήν τη συζήτηση.

Σηκώνει το χέρι του ωσάν να μου ζητάει λίγο ακόμα να τον ακούσω. Στη συνέχεια, βγάζει από την τσέπη του ένα χαρτί. Το ξεδιπλώνει προσεκτικά και μου το δίνει. Είναι ένα χαρτί λευκό. Πάω να βάλω τις φωνές αλλά με προλαβαίνει.

— Όταν ήχησε η λέξη, ήμουν αλλού· αυτήν που περίμενα να συνθλίψει και να συνθλιβεί. Η γυμνή, η αμόλυντη, η

κραυγή, η συντριβή, η λέξη. Όταν ήχησε, ήμουν αλλού. Ερήμην μου συντελέστηκε το ασυντέλεστο.

Γυρίζει ήσυχα και με μακρόσυρτο βηματισμό απομακρύνεται. Ύστερα τον βλέπω να πετάει. Δεν πιστεύω στα μάτια μου· τον βλέπω να πετάει.

— Λάθος με νιώσατε, δεν είμαι εγώ πουλί, φωνάζει.

Δεν είναι αυτός πουλί· και είναι ακόμα αρχή καλοκαιριού κι απόγευμα.

γ' Όλα τα έγραφες

Ξυπνώ με την εναργή εικόνα ενός ονείρου. Ωστόσο, αυτό που μου συμβαίνει δεν είναι όνειρο.

Περπατώ σε κάτι δρομάκια λιθόστρωτα, ερημικά. Μου είναι οικεία· κι αυτά και τα πρόσωπα που νιώθω να με κοιτούν από τα ημίφωτα παράθυρα. Αισθάνομαι το χέρι μιας γυναίκας. Με οδηγεί σε μια πόρτα στενή. Χτυπάει το ρόπτρο, μας ανοίγει ένας που μοιάζει με θυρωρό. Μπαίνουμε σ' έναν διάδρομο θεοσκοτεινο. Σε λίγο βρισκόμαστε στην αίθουσα με τους μεγάλους πολυελαίους. Είναι εκεί μια άλλη γυναίκα, μικροσκοπική και ξυπόλυτη. Σκύβει βαθιά σε μιαν υπόκληση ευγένειας ξεχωριστής και ύστερα μας δείχνει την έξοδο του κήπου. Περπατάμε αρκετά ανάμεσα σε λουλούδια και σιντριβάνια, παντού αναβλύζει νερό και φως. Ύστερα βρισκόμαστε στο πρώτο διάζωμα ενός παλιού θεάτρου. Είναι εκεί ένα φεγγάρι, λίγο πιο πάνω απ' το βουνό.

Με περιμένουν. Ένας, ψηλά απ' την εξέδρα, δίνει το σύνθημα της έναρξης.

Στη σκηνή βλέπω Εκείνον. Και μια γυναίκα· κι ανάμεσά τους μια ομάδα ανθρώπων που στέκονται ορθοί πίσω από λίθινα αναλόγια.

— Το έργο που θα παρακολουθήσετε έχει τίτλο, «Το γαλάζιο που έσβησε τον ορίζοντα».

Μια σύνθεση ηχητικού θαυμασμού συνοδεύει την αναγγελία. Η παρουσιάστρια συνεχίζει ανεπηρέαστη.

— Αναπτύσσεται σε τρεις Πράξεις. Η πρώτη πράξη τι-

λοφορείται, «Όλα τα έγγραφες», η δεύτερη, «Η έννοια του καλού» και η τρίτη, «Και τώρα τι;».

Περιμένω ν' ακούσω και άλλα πληροφοριακά στοιχεία και κυρίως το όνομα του συγγραφέα και του σκηνοθέτη. Όμως η παράσταση αρχίζει αμέσως. Μιλάει πρώτη η γυναίκα — Ευαγγελία τη λένε. Ύστερα Εκείνος — εδώ τον προσφωνούν ποιητή· και μια γυναίκα του χορού κι ένας άνδρας. Και ο ίδιος ο χορός.

Ευαγγελία: Πού είσαι Ποιητή;

Ποιητής: Εδώ, στην αγρύπνια μου.

Ευαγγελία: Γράφεις;

Ποιητής: ...

Ευαγγελία: Ποιος πείραξε την ψυχή σου;

Ποιητής: Ήταν μια άνοιξη. Και ήμουν εγώ παιδί· κι απόσταση, κάποια στιγμή, μες στο παιγνίδι. Κι ως έγειρα στη γη, ήρθε μια θεά και με φίλησε. Και ύστερα, αφού με κοίταξε στα μάτια, «πήγαινε» μου 'πε «στη ζωή, να τραγουδήσεις»· κι έφτυσε την ομορφιά της στην ψυχή μου.

Ευαγγελία: Σ' ευλόγησε.

Ποιητής: Δεν ξέρω· λένε πως βάσανο βαρύ είναι πολλές φορές αυτή η ευλογία. Γράφουμε για να φέρουμε τη ζωή στα ωραία ποιητικά της ζύγια. Και αφού κάποια στιγμή ζυγώσουμε τον στόχο, υψώνεται αυτή, ωσάν χαρταετός πάνω από την κεφαλή μας, κουνάει την ουρά της και μας περιπαίζει. Και τότε, δεν έχουμε τι άλλο να κάνουμε, κολλά-

με φτερά στην πένα· πετάνε οι σίχοι, πετάμε και εμείς, ξεχνιόμαστε στο χαμόγελο, τραμπαλιζόμαστε στη χαρά, στην πρώτη αναποδιά κουράζονται τα χέρια, γκρεμιζόμαστε. Και δος του πάλι απ' την αρχή, άλλα ποιήματα να γιάνουν οι πληγές, άλλα να μας σηκώσουνε στα πόδια, άλλα να θρέψουν όνειρα.

Ευαγγελία: Μοιάζει το νόημα πικρό. Όμως εγώ το νιώθω σκίρτημα ελπίδας.

Ποιητής: Είναι παράξενο. Εκεί που δομείς το στέρεο νόημα της απαισιοδοξίας, έρχεται ένας άλλος, δαιμονικός, αόρατος, αλλάζει τις λέξεις μυστικά, προσθέτει αμφισημίες, παίρνει την τρυφερότητα που δεν μπορείς να την κρύψεις, διαβάξει, ξαναδιαβάξει ο άνθρωπος, παραμερίζονται τα νοήματα, μένει μια κρυμμένη σταλαματιά ουρανού κι ένα φως σχεδόν απελπισμένο.

Ευαγγελία: Ένα φως;

Γυναίκα: Έσταζε φως αντί για δάκρυ. Αγία, ψιθύρισα και φτερούγισε η θλίψη αγνό χαμόγελο, να με θυμάσαι.

Άνδρας: Τον βλέπω, κατεβαίνει αργά αργά, αλύπητα· στοχεύει στο στήθος μου, στοχεύει στα πλευρά, στοχεύει στην ανάσα μου. Αυτός, αυτός ο ουρανός θα με συνθλίψει.

Ποιητής: Μέσα σ' αυτήν την εσχατιά της απελπισίας, εκεί στα απόκρημνα του θανάτου, λένε πως κατοικεί το γκρεμολούλουδο.

Ευαγγελία: Τι εικόνα κι αυτή.

Ποιητής: Το ποίημα οδηγεί τον άνθρωπο στο όριο, όπου

συναντάει την ύπαρξή του παλλόμενη. Ό,τι και να είναι το ποίημα, χαρούμενο ή θλιμμένο, μπορεί ο ίδιος να βρει μέσα του ελπίδα και φως.

Ευαγγελία: Όλα τα έγγραψες.

Ποιητής: Και όμως, ήθελα να γράψω ένα ακόμα ποίημα, δίχως παλμούς, χωρίς ανάσα. Μόνο με τους κρωγμούς των κορακιών. Άχρηστη μνήμη. Μια αγάπη φριχτή παραφυλά για να με στεφανώσει. Όσα υπήρξα ήτανε μια υπόμνηση διαρκείας, τώρα το μάταιο εισβάλλει από παντού, ο μέσα θάνατος αναγγέλλεται ως παρατεταμένη άπνοια. Ήθελα να γράψω ένα ποίημα χωρίς χέρια, ακέφαλο, άφιλο, άμουσο, ανάπηρο.

Ευαγγελία: Ποιητή, το άγραφο εισβάλλει από παντού στην ύπαρξή σου, δε θα σ' αφήσει. Μοιάζουν οι λέξεις σου χτικιό, μα είναι η αναπνοή σου.

Ποιητής: Σέρνει η λύπη τα γράμματα σ' άλλον χορό, δεν είμαι εγώ.

Ευαγγελία: Εδώ μια θλίψη όμορφη φωτίζει το άγραφο. Είν' το κλειδί στη γλάστρα μην αργείς.

Ποιητής: Ξέρεις; Η ποίηση εκκινεί από την απελπισία, ωστόσο αναζητάει παντού την ελπίδα. Σε νοούμενα, σε υπονοούμενα, σε εικόνες φανερές και κρυφές, στους χρησμούς και στα αινίγματα, στην ατμόσφαιρα της δημιουργίας.

Χορός: Ξυπνάς ένα πρωί και στέκεσαι μπροστά στην επιθυμία σου, «ήρθα» της λες και χάνονται μονομιás οι φόβοι. Και αλαφρώνεις, νιώθεις να πετάς και χορεύεις. Και δεν ακούγεται πυροβολισμός κανείς, μόνο ένα «α!»

θαυμαστικό. Και χαμογελάει ο ήλιος, χαιρέται ο θεός, στέλνει φιλιά το κύμα.

Ποιητής: Ξυπνάς ένα πρωί και καταλαβαίνεις ότι είναι αυτό το βραδινό σου όνειρο.

Γυναίκα: Μα που πήγαν; Βυθίστηκαν στη σιωπή και περιμένουν; Τι περιμένουν; Ένα παλιό φιλί που ακόμα ταξιιδεύει στον άνεμο; Ένα καινούριο χάδι; Μια στιγμή; Αχ, ποια στιγμή; Εδώ, μόνο η ραθυμία μιας αιώνιας πλήξης, εδώ ο θάνατος, ο αντ' αυτού. Γυρίζουν πίσω, εκεί, στη χορταριασμένη αυλή, συνομιλούν τις νύκτες με τις αγαπημένες σκιές, χαμογελούν στο φεγγάρι, κρυφά δακρύζουν και περιμένουν. Τι περιμένουν; Ένα καινούργιο ποίημα;

Ευαγγελία: Οι λέξεις.

Ποιητής: Έχω στα μάτια μου κάθε πρωί μιαν απειλή, το μαύρο σύννεφο που σκέπασε τη γη, τον ουρανό π' αστράφτει. Είναι η ακήρυχτη βροχή, αυτές οι λέξεις. Βουίζουν στην ησυχία μου, αναδεύουν τη μνήμη, κραυγάζουν, κλαίνε, σβήνουν, σιωπούν. Κι εκεί που λες θ' αναπαυτείς, ακούς τη μουσική τους, το μυστικό τους αίνιγμα, τη σκοτεινή τους προφητεία. Όλη την ημέρα παλεύω με τις λέξεις μου. Στο τέλος με νικούν, γίνονται ποιήματα και φεύγουν.

Άνδρας: Ε, συ ποιητή! Άσε το κύμα μέσα σου ν' αφρίζει. Με τη γαλήνη της σοφίας σου γράψε, με την ηρεμία τής πιο βαθιάς απελπισίας. Ξέρεις, ό,τι κοντά στο μέλλον σου, το είπες. Μίλα για τον καιρό των άλλων, των αγέννητων, στείλε εκεί της λύρας σου τους ήχους. Κράτα εδώ την αντήχηση του πηγαδιού· και την κραυγή σου κράτα. Το μέλλον συντίθεται από τα θραύσματα του παρελθόντος, φύσα τη σκόνη, ξέπλυνε τη σκουριά, κράτα τη λύπη, ψάξε τη χα-

ρά, θέλει κοσκίνισμα η άμμος να χρυσίσει. Ε, συ ποιητή, είσαι το ευλογημένο φίλτρο. Άσε τα δαιμόνια μέσα σου να πριονίζουν, φύτεψε τα δέντρα των επόμενων. Τις λέξεις πιο πολύ από τα μάτια σου να τις προσέχεις. Πάνω απ' τον έρωτά σου, πάνω απ' την πρόσκαιρη την ύπαρξή σου να τις έχεις, αυτές συνθέτουν την αθανασία. Ε, συ ποιητή, πάρε το μαύρο τού εφήμερου θανάτου, κάνε τους στίχους σου λευκές ρωγμές, κάνε το ποίημά σου ελπίδα.

Ποιητής: Έρχεται η ώρα οπού συλλογίζεται κανείς τις απουσίες του που γέμισαν τόσες σελίδες κι αισθάνεται γαλήνιος, λες και δεν πέρασε ούτε μια μέρα μοναξιάς απ' τη ζωή του. Σβήνει τότε όλες τις παλιές προσδοκίες κι αφήνει λευκή μια μόνη επιθυμία, το άγραφο ποίημα της ζωής του.

Ευαγγελία: Πάλι το άγραφο, μια διαρκής υπόμνηση, δεν έχουν αναπαμό οι λέξεις σου.

Ποιητής: Όταν οι λέξεις κουραστούν στον καλπασμό, θα κάτσουν ήσυχα σε μια γωνιά απάνεμη. Δε θα ηχούν, δε θα σημαίνουν. Ωσάν να μην υπήρξε αυτό το πολυκύμαντο ποτέ· και η θολή κατεβασιά. Ωσάν να μην ελάλησε τ' αηδόνι· και να μην είπαν πονώ αυτές οι λέξεις. Θα γείρουνε ν' αναπαυτούν σε προσκεφάλι πέτρα. Και μες σε ψίθυρο βαθύ, από σιωπή φερμένο, θα πουν, ακόμα σ' αγαπώ. Και θα 'ναι αυτό το τελευταίο ποίημα.

Ευαγγελία: «Σ' αγαπώ». Τι φράση κι αυτή. Μίλα μας για την αγάπη, για τον έρωτα. Όλα τα είπες;

Ποιητής: Όλα τα είπαν οι ποιητές από παλιά. Μα ο καθείς τα λέει με τον δικό του τρόπο.

Ευαγγελία: Πού είναι η αγάπη;

Ποιητής: «Εκεί!» μου έδειξαν κι εμένα. Και ήταν το εκεί παντού και πουθενά. Και είχαν και τα δυο την απόγνωση του απρόσωπου. Κάθε που άπλωνα, έβρισκα το κενό και μια υπόσχεση που έμοιαζε του θεού. Μεγάλη, απέραντη και άδεια. Και ύστερα, η ομίχλη ανέβαινε απ' το βαθύ φαράγγι, λευκή, γαλήνια κι ωραία. Και το σήμαντρο με καλούσε στους παλιούς καιρούς.

Ευαγγελία: Αλήθεια ο ποιητής ρωτά ή απαντά; Ή μήπως και τα δύο;

Ποιητής: Όλοι ρωτάμε Ευαγγελία. Στα πιο πολλά ερωτήματα η απάντηση είναι μια νέα ερώτηση.

Άνδρας: Και τώρα, πού θα ξυπνήσουμε τώρα; Δεν έχει άλλο ξέφωτο η μνήμη, δεν έχει. Λιπόθυμη περιφέρω την αυγή μου στον ουρανό σου. Ποια θάλασσα; Ποια λύπη, ποια θάλασσα; Δεν ξημερώνει πια στις αγκαλιές ο έρωτας, ξενύχτης σέρνεται στα ανήλιαγα. Φυσάει εδώ μια σιωπή, εγώ κρυώνω. Πού θα ξυπνήσουμε πια; Δεν έχει άλλη άνοιξη η μνήμη, δεν έχει.

Γυναίκα: Ποιος θα αναλάβει να οδηγήσει; Ποιος; Μόνο η γραμμή από τα άλμπουρα στον μακρινό ορίζοντα — ανάμνηση διαρκείας — και η θάλασσα αταξίδευτη. Όνειρο ακυβέρνητο. Κανείς. Μήτε οι λέξεις μου, άχρηστα που ηχούν εντός κι εκτός. Η άπνοια ευδία ανυπαρξίας. Και η θυσία ανώφελη. Κανείς.

Χορός: Πόσα γιοφύρια μου ζήτησαν ποτάμια; Πόσες θλίψεις μου ζήτησαν έρωτα; Αλλού με στέλνεις, αλλού πηγαίνω, Ξέρει ο δρόμος.

Ευαγγελία: Το ποίημα ξέρει.

Ποιητής: Αδυνατούν οι λέξεις, τα νοήματα, οι ήχοι, τα σύμβολα, αδυνατεί το ποίημα. Δεν έχει φως να ζήσουμε, σκοτάδι να χαθούμε.

Ευαγγελία: «Να 'ναι καλά η παιδική μας ηλικία που μας φιλοξενεί ακόμα και υπάρχουμε». Αυτά μου είπες κάποτε, θυμάσαι;

Ποιητής: Το ποίημα είναι μια πρόσκληση να επιστρέψει ο άλλος που έφυγε γιατί, καθώς μεγάλωνε, δε χωρούσε πλέον μέσα μας. Όμως Ευαγγελία, τυφλοί εισβολείς μας έφεραν αιχμάλωτους από τη χώρα του μέλλοντος. Σ' αυτήν την επανάληψη των καιρών πώς θα μπορέσουμε να υπάρξουμε;

Ευαγγελία: Πάλι με τ' όνειρο.

Ποιητής: Κάθε φορά που έρχεται αυτό το προχωρημένο βράδυ, με τη βουβαμάρα της θάλασσας και το πηχτό σκοτάδι, κάθε φορά που αντιστέκεται αγριεμένη η ύπαρξή μου σ' ό,τι υπόσχεται καλό ξημέρωμα και ύπνο γαλήνιο, κάθε φορά που έρπει ο ουρανός σε τούτα τα γήινα, τα έρημα, τα λασπωμένα, κάθε φορά που έρχεται αυτό το μαύρο νυχτερινό φθινόπωρο, φοβάμαι.

Ευαγγελία: Τον φόβο μπορεί να μην τον νίκησες, αλλά ούτε κι αυτός σε νίκησε.

Ποιητής: Σ' όλη μου τη ζωή γύρευα μια θάλασσα κουβαλώντας στην πλάτη μου ένα βουνό.

Ευαγγελία: Όμως ούτε το βάρος, ούτε το ταξίδι σε λύγισαν. Μόνο που κάποιες φορές αγρίεψες κι εσύ.

Ποιητής: Αν έγινα καμιά φορά μου λύκος, ήταν γιατί με πλήγωνε πολύ το φεγγάρι.

Ευαγγελία: Κανείς δε θέρισε και ήρθε χειμώνας.

Ποιητής: Καθώς περνούσα νύχτα απ' το κοιμητήριο, ήξερα καλά. Όλοι οι νεκροί συνωμοτούσαν σιωπώντας· έτσι που να ακούγεται καθαρός ο φόβος στα βήματά μου. Μα ήμουν τότε παιδί και οι νεκροί με ζήλευαν. Τώρα αδιάφοροι φωνασκούν στο πέρασμά μου, «είναι κι αυτός νεκρός κι ας περιφέρει ακόμα άσκοπα το σαρκίο» λένε «είναι κι αυτός νεκρός, μόνο που δεν τον κλαίνε».

Ευαγγελία: Α, αυτός ο συνεχής θάνατος.

Ποιητής: Ο ποιητής επέθανε πριν από τον θάνατό του. Ο μαύρος επισκέπτης απλώς υπέγραψε στο βιβλίο συλλυπητηρίων.

Ευαγγελία: Είναι σκληρό το ποίημα.

Ποιητής: Δεν είναι το ποίημα σκληρό. Σκληρός είναι αυτός που το έγραψε. Σκληρή είναι η μάνα που τον γέννησε. Σκληρή είναι αυτή που έφυγε.

Και πιο σκληρός είναι ο θεός που όλα τα ποίησε αθώα.

Χορός: Θα ανέβω εκεί ψηλά και θα φωνάξω. Και θα βγει αυτήν τη φορά στεντόρεια η φωνή. Γιατί και στ' όνειρο άλαλος δε θα υπάρξω πια. Κι εσύ δε θα φοράς τη θολωμένη σου μορφή. Δεν ξέρω αν θα 'μαι δυστυχής ή ευτυχής, μπορεί και άδειος να κοιτώ το θαύμα. Όμως, θα είναι εκεί το βουνό, εδώ το παιδί, όλα γυμνά κι όλα αλήθεια.

δ΄ Το ανέφικτο που γίνεται πραγματικότητα

«Όλα γυμνά κι όλα αλήθεια».

Μοιάζει να ακούγονται ξανά τα τελευταία λόγια. Σηκώνομαι να φύγω. Οι θεατές αντιδρούν ανήσυχοι.

— Μείνε!

— Ακούστε με, τους απαντώ, δεν έχω καμία πρόθεση να δημιουργήσω προβλήματα σε αυτό που εσείς νομίζετε ότι είναι μια θεατρική παράσταση. Εγώ γνωρίζω ότι είναι μια συνωμοσία. Αυτός εκεί, ο «ποιητής», έχει παλιούς λογαριασμούς μαζί μου. Δεν είναι η ώρα τώρα να τους ιστορήσω.

Μια σύντομη αφωνία συνοδεύει τα λόγια μου. Καθώς κορυφώνεται η αγωνία, Εκείνος με καλεί στη σκηνή.

— Έλα να κουβεντιάσουμε.

«Αυτός ο άνθρωπος με την χαρακτηριστική πραότητά του προσπαθεί να με παγιδέψει» σκέφτομαι. Αποφασίζω να φύγω, όμως η φωνή των θεατών ακούγεται πάλι επίμονη.

— Μείνε!

Ξαφνικά αισθάνομαι κορυφαίο πρόσωπο αυτής της αλλόκοτης βραδιάς.

«Θα πάω και θα τον αντιμετωπίσω, τώρα, ενώπιον των θεατών του» λέω μέσα μου «ίσως αυτή να είναι η ευκαιρία μου».

Ευαγγελία: Μίλα μας ξένε.

Εγώ: Μπορεί να ήρθα εδώ απόψε οικειοθελώς, ωστόσο άνθρωποι σας με οδήγησαν σ' αυτό το μέρος. Δεν έχω καμιά αμφιβολία ότι ο φίλτατος «πρωταγωνιστής» ήθελε να με υποβάλει σε μια δοκιμασία.

Ευαγγελία: Δοκιμασία;

Εγώ: Ναι, δοκιμασία. Γνωρίζει ότι είμαι ρεαλιστής. Αυτή η αντίληψη, που θέλει τον άνθρωπο αέναα να προσπαθεί να υπερβεί τα όρια της πραγματικότητας, είναι μια τραγωδία.

Ευαγγελία: Όμως, εσύ είσαι ευχαριστημένος από αυτήν την πραγματικότητα;

Εγώ: Όχι. Ωστόσο, οι ουτοπικές θεωρήσεις είναι επικίνδυνες για την ψυχική υγεία και την ευτυχία του ανθρώπου. Κατανοώ την ποίηση που προβάλλει κατά κύριο λόγο αυτές τις ουτοπίες, κατανοώ και όσους στιγμιαία εκστασιάζονται από αυτά. Αλλά η προβολή ενός καθολικού συστήματος τέτοιων ιδεών είναι επικίνδυνη για την ανθρώπινη ύπαρξη. Ο «ήρώας» σας επιχείρησε κι άλλες φορές να ενσπείρει μέσα μου την αμφιβολία. Όμως, ο ορθολογισμός είναι η στέρεα αναφορά της δικής μου ύπαρξης. Φρονώ ότι αδυνατεί να ανταποκριθεί σε μια αντιπαράθεση λογικής και γι' αυτό καταφεύγει στη θολή ατμόσφαιρα του συναισθήματος. Προφανώς, ο σκοπός του δεν είναι να υπερασπιστεί τις ιδέες του, αλλά να φθείρει τις δικές μου. Τι νομίζεις ότι είναι αυτό το παραλήρημα που ακούσαμε απόψε; Κι εσύ και οι άλλοι πίσω από τα αναλόγια με τις παρεμβάσεις σας τον διευκολύνετε. Δεν είμαι όμως διατεθειμένος άλλο να σιωπήσω.

Ευαγγελία: Τι λες εσύ ποιητή για αυτά που σου καταμαρτυρεί αυτός ο άνθρωπος;

Ποιητής: Αυτά τα λόγια έχω να σας πω, τα βρήκα σ' ένα ποίημα.

Κάνει μια παύση για να θυμηθεί και ύστερα ακούγεται βαθιά η φωνή του.

Ποιητής: «Έρχομαι από το παρελθόν σας, τους είπε και δεν του έδωσαν σημασία. Πορεύομαι στο μέλλον, συνέχισε και του 'ριξαν μία ματιά. Προσπερνώ το παρόν, επέμεινε και κουνήθηκαν λίγο. Αυτήν τη χολέρα σας ... πρόσθεσε. Είχε ξεμακρύνει όταν είπε τις τελευταίες λέξεις. Έτσι, ακούστηκε κάτι ακατάληπτο, έμοιαζε με «αέρα». Και νιώθοντας το κρύο της αυθυποβολής, σήκωσαν ψηλά τους γιακάδες να προστατευτούν. Κι έτσι, εκεί, τους βρήκε ο θάνατος αδαείς».

Εγώ: Τον ακούτε; Χρησιμοποιεί χρησμούς και δαιμονικά αινίγματα να με ταράξει.

Χορός: Και αναμένοντας το άσημο μέλλον, συνειδητοποιούσαν το ασήμαντο παρελθόν. Κι άρμοζε εδώ ο σπαραγμός του παταγώδους. Ωστόσο, η περίσταση απαιτούσε ήχο ή σιωπή πάλλουσα. Σε κάθε περίπτωση, μια ρωγμή, ένα μικρό σχίρτημα, μία κραυγή. Όμως εκείνο το φθινόπωρο, όταν σιώπησε κι ο τελευταίος τζίτζικας, οι πιο πολλοί ποιητές ανέβηκαν στα δέντρα φλυαρώντας.

Ποιητής: Ήταν εκεί μία σκιά, του μέλλοντος ήταν αυτή η σκιά, έφερε μήνυμα. Όμως, οι πανηγυριστές τη νόμιζαν συνήθεια πρώιμου θέρους και συνωστίζονταν για να δροσίσουν την ύπαρξή τους - φλόγα τους έκαιγε καθώς η χαρά

οξυγονώθηκε υπέρμετρα και η πλάνη δημιουργούσε αδιαλείπτως εμπύρετα. Μα η σκιά προπομπός ήταν και πέρασε και στον ελαιώνα φάνηκαν οι γυμνοί κορμοί, έμοιαζαν με ανθρώπους.

Ευαγγελία: Διακρίνω πίσω από τις παραβολές του ποιητή μια αγωνία προειδοποίησης, μια εγρήγορση ελπίδας.

Εγώ: Ακούστε. Προσπαθείτε να δώσετε δείγματα συμβολής σε έναν τίμιο διάλογο. Όμως εμένα δε με ξεγελάτε. Στην πραγματικότητα κι αυτά που εσείς λέτε είναι προσχεδιασμένα. Αν αναζητήσουμε το κείμενο της παράστασης, θα δούμε ότι ελάχιστα παρεκκλίνουν τα λόγια σας. Ακόμα και τις δικές μου παρεμβάσεις τις έχετε σχεδιάσει, σε γενικές γραμμές. Με προκαλείτε για να δημιουργήσετε την αίσθηση της θεατρικής σύγκρουσης. Αυτούς στοχεύετε, όλους αυτούς που σιωπηλοί σας παρακολουθούν από την εξέδρα. Κυριολεκτώ μιλώντας για στόχευση. Οι λέξεις σας, τα νοήματα των φράσεων, τα αινίγματα και προπάντων η ατμόσφαιρα που δημιουργείτε, με την παράστασή σας, είναι σφαίρες που πυροβολούν το μυαλό αυτών που σας παρακολουθούν.

»Βέβαια έχουν όλοι τους την ευθύνη για αυτά που συμβαίνουν. Οι περισσότεροι είναι άνθρωποι με πνευματική διαύγεια. Οι δυσκολίες όμως της καθημερινότητας τους κάνουν να αποζητήσουν τη μέθεξη σ' ένα θολό όνειρο που εσείς προσφέρετε. Είναι μια φυγή γι' αυτούς, προσωρινή βεβαίως. Θα μπορούσε να πει κανείς ότι προσπαθείτε να προσηλυτίσετε, κατά κάποιον τρόπο, αυτούς τους ανθρώπους. Προσπαθείτε επιπλέον, μέσα από τη χειραγώγηση του πλήθους, να φέρετε κι εμένα σε δεινή θέση. Είναι δύσκολο κάποιος να διατηρεί αλώβητες τις ιδέες του όταν οι άλλοι τον κοιτούν με προκατάληψη. Πιστέψτε με, ένας άν-

θρωπος χωρίς σταθερό και σίγουρο σύστημα ιδεών για τη ζωή μπορεί να φτάσει στα όρια της παραφροσύνης.

Ευαγγελία: Και τι όφελος έχει ο ποιητής από μια τέτοια συμπεριφορά απέναντί σου; Και γιατί διάλεξε εμένα, αν είναι έτσι τα πράγματα όπως τα λες;

Εγώ: Τα πράγματα είναι όπως τα λέω. Το γιατί διάλεξε εμένα είναι ένα ερώτημα για το οποίο δεν έχω προς το παρόν απάντηση.

Ευαγγελία: Μήπως τον διάλεξες κι εσύ;

Ποιητής: Ήρθαν κάτι παλιά ποιήματα ζητώντας υπογραφή, δεν είμαι εγώ, τους είπα, επέμεναν, ώσπου βγήκε εκείνος από τον καθρέφτη, δεν έχετε δει ξανά αυτό το θαύμα, ψιθύρισε, πήρε την πένα, τη βούτηξε στην αρχαία σιωπή, έγραψε, Άλλος.

Εγώ: Ο Άλλος; Ακούστε με. Οι άνθρωποι με την ψυχροσύνη του «ποιητή» σας επινοούν τον Άλλον, με άλφα κεφαλαίο παρακαλώ, ως δίδυμη ύπαρξη, άλλοτε από βαθύ εσωτερικό σπαραγμό κι άλλοτε από υπολογισμό. Και στις δυο περιπτώσεις, έχουμε μια συμπεριφορά ψυχικά ασθενούς ανθρώπου.

» Η ποίηση βέβαια είναι ένα προνομιακό πεδίο για την προβολή του μοντέλου μιας σχιζοειδούς προσωπικότητας. Στην τέχνη οι ιστορίες αυτές, του εσωτερικού ανθρώπινου διχασμού, συγκινούν και ενίοτε συναρπάζουν. Η ψυχική ισορροπία είναι ζητούμενο, καθώς διλήμματα και αμφιβολίες διαταράσσουν συχνά την ευρυθμία που δημιουργεί ο ορθολογισμός στη ζωή του ανθρώπινου όντος. Όπως είναι φυσικό, πολλοί προστρέχουν στην ποίηση για να παρηγο-

ρηθούν περιστασιακά. Αλίμονο αν ακολουθούσαν στη ζωή τους τα πρότυπα των ποιητικών ηρώων.

»Τις περισσότερες φορές, οι ήρωες των ποιητικών κειμένων είναι υπάρξεις που λειτουργούν έξω από τα όρια της πραγματικότητας. Ο «άνθρωπός» σας μπορεί να είναι ορθολογιστής. Όμως εισέρχεται στην ομιχλώδη ατμόσφαιρα του ονείρου, αξιοποιεί τη γοητεία της και προβάλλει ένα σύστημα αξιών αντίθετο στη λογική. Αυτό είναι επικίνδυνο για όλους μας.

ε΄ Στη μικρή κοιλάδα

Τα τελευταία μου λόγια τα ακολουθεί μια παρατεταμένη σιωπή. Ο «ποιητής» βυθίζεται σε συλλογή. Στο πρόσωπό του διακρίνω μια αμυδρή θλίψη. Δεν υπάρχει όμως ίχνος θυμού. Η Ευαγγελία με κοιτάει ερωτηματικά.

Στην κερκίδα, την αμηχανία της σιωπής τη διαδέχεται ένα ξαφνικό σούσουρο. Μιλούν όλοι βιαστικά. Έχω την αίσθηση ότι κανείς δεν περιμένει να ακούσει. Σ' εμένα φτάνει ένας ακαθόριστος ήχος που δεν έχει νόημα λόγου.

Χαμογελώ με ικανοποίηση. Η παρέμβασή μου δημιούργησε ταραχή. Σε λίγο ακούγεται, απ' τα ψηλά διαζώματα, στεντόρεια η φωνή.

— Τι είναι ο έρωτας;

Αλαφιάζομαι. Έρχομαι ένα βήμα πίσω να προστατευτώ. «Κι άλλος συνωμότης» σκέφτομαι. Όμως τη σκέψη μου τη διακόπτει το πλήθος.

— Τι είναι ο έρωτας;

Είναι τώρα ηχηρή, από χιλιάδες στόματα, η φωνή. Κοιτώ Εκείνον. Είναι ακόμα σκεπτικός. Αποφασίζω να αλλάξω το ύφος των λόγων μου. «Τώρα είναι η ευκαιρία» λέω μέσα μου. «Θα γίνω πιο φιλικός. Θα δείξω κατανόηση για τον αντίπαλο».

Προχωρώ δυο βήματα μπροστά και στέκομαι στο κέντρο της σκηνής.

— Ο έρωτας, λέω, σχεδόν ονειροπόλα, είναι μια ευτυχία, μπορεί όμως να γίνει δυστυχία. Θέλω να είμαι ειλικρινής μαζί σας. Πολλές φορές οι ερωτευμένοι συμπεριφέρονται ως ψυχικά πάσχοντες.

Κάνω μια παύση, περισσότερο για να δώσω μια αίσθηση στοχασμού, παρά για να οργανώσω τη σκέψη μου.

Πάνω σ' αυτήν την παύση, σβήνει το τοπίο. Οι κερκίδες χάνονται και στη θέση τους εμφανίζεται ένας πλατύς δρόμος που τον βαδίζουν χιλιάδες άνθρωποι, προφανώς όλοι αυτοί που παρακολούθουσάν την παράσταση, μπορεί και άλλοι, γιατί βλέπω αρκετούς να κατεβαίνουν από τα πρανή του δρόμου και να σμίγουν με τους πολλούς. Αναζητώ με το βλέμμα μου τους πρωταγωνιστές της παράστασης, αλλά η σκηνή είναι άδεια. Ακολουθώ τους άλλους. Όμως, αυτοί βαδίζουν γρήγορα και είναι αδύνατο να τους προφτάσω. Στέκομαι στην άκρη της δημοσιάς. Περιμένω. Μια άμαξα σταματά δίπλα μου, μου γνέφουν, ανεβαίνω. Προτού συνέλθω από το σάστισμα, βυθίζομαι σ' έναν βαθύ ύπνο.

Ευπνώ σε μια καλύβα. Νιώθω το μυαλό μου λαγαρό.

Είμαι τώρα σε θέση να δώσω μια εξήγηση στα γεγονότα. Προφανώς όλα αυτά που είδα, και που τα θυμόμουν με μεγάλη ενάργεια, ήταν παραισθήσεις.

Ανασηκώνομαι γεμάτος αυτοπεποίθηση. Βγαίνω έξω. Αντικρίζω ένα πανέμορφο τοπίο. Είναι εκεί δυο καταπράσινες μακριές λωρίδες γης κι ανάμεσά τους ένα πλατύ ποτάμι. Αριστερά και δεξιά, εκεί που η γη συμμετρικά ανεβαίνει προς τα ψηλά, είναι ένα δάσος με έλατα. Βλέπω εκεί κι άλλες, πολλές, καλύβες ξύλινες σκεπασμένες με άχυρο και φτέρες.

Στη μία όχθη, ξύλινα καθίσματα, σε πολλές σειρές, στη μέση του ποταμού μια πλωτή εξέδρα.

Βλέπω ξανά την κυρία, που με είχε συνοδέψει στο θέατρο, ευγενικά με οδηγεί σ' ένα κάθισμα πρώτης σειράς.
Ακούγεται η φωνή.

— Καλώς ήρθατε στο φεστιβάλ ποίησης! Φέτος το θέμα μας είναι ο έρωτας. Καλέσαμε ποιητές και άλλους λογοτέχνες αυτού και των δύο προηγούμενων αιώνων. Η ανταπόκρισή τους είναι τιμητική για όλους μας. Βρίσκονται ανάμεσά μας θρυλικές μορφές των γραμμάτων απ' όλον τον κόσμο. Τους ευχαριστούμε θερμά!

Τα λόγια της παρουσιάστριας ηχούν παράξενα στ' αυτιά μου.

«Αυτοί επιμένουν στο αδύνατο» σκέφτομαι.

Στρέφομαι προς την πλωτή εξέδρα.

Είναι εκεί ένας άνδρας καθισμένος μπροστά σ' ένα μεγάλο πιάνο. Δεξιά κι αριστερά, πίσω από ξύλινα αναλόγια, δυο γυναίκες και δυο άνδρες. Όλοι φορούν λευκά.

Ο άνδρας στο πιάνο χαϊδεύει τα πλήκτρα, εγώ τινάζομαι.

— Εκείνος! φωνάζω σχεδόν τρομαγμένος.

Όμως η φωνή μου χάνεται καθώς αρχίζουν οι απαγγελίες.

Πρώτη γυναίκα: Και έλαμψε φως απ' τα μελλούμενα, γαλάζιο. Ήσουν εσύ ό,τι λαχτάρησα, ωραία ως ανάμνηση, άγνωστη ωςάν Ανάσταση που άλλο θάνατο δεν περιμένει, θαύμα.

Δεύτερη γυναίκα: Και πέταξε η αγάπη από τα κρινοδάχτυλα σαν το φιλί που το φύσηξε η ανάμνηση, άχρονη, άχραντη, ωραία.

Πρώτος άνδρας: Εισέπνεε πρώτα τον πόθο, βημάτιζε ύστερα νευρικά εκπνέοντας ένα διοξειδίο όχι, ώσπου την κοίταξε, απ' τον καθρέφτη, μια βραδιά το είδωλό της παράξενα. Και ως είδε ασάλευτη την πέτρα, της είπε, φεύγω. Λένε ότι εκείνη τη νύχτα κοιμήθηκε αγκαλιά με τ' όνειρό της.

Δεύτερος άνδρας: Αντιστάθηκε, μ' όλα τα «πρέπει» της ορθά. Αυτή εκεί, ανίκητη, στ' αυτί της, η αγάπη.

Πρώτη γυναίκα: Είμαι η Ασέληνη, είπε και αποσύρθηκε στα ενδότερα, να μην τη φτάνει ήχος και χάδι, επιθυμία καμιά. Την ίδια ώρα, λουσμένη στο φως, η άλλη νύχτα. Άγγιξέ με να δω πού υπάρχω, άγγιξέ με.

Πρώτος άνδρας: Κατέβηκε την αυγή στην πηγή, να πιει να ξεδιψάσει. Όλη τη νύχτα πάλευε με τ' όνειρό της. Κι εκεί που ακούμπησε τα χείλη της, είχε αφήσει ο άλλος τη χαρά του. Και πάνω που πήγανε να σμιξουνε οι πόθοι, γύρισε πίσω να σκουπίσει τα φιλιά της. Όλοι τα βράδια βγαίνουν και θρηγούν κι εγώ τα μαύρα μεσημέρια.

Δεύτερος άνδρας: Και ρίχνω μια στροφή, τσακώνω τον ήλιο, τώρα θα γίνει το ατύχημα, φωνάζω. Γελάει αυτός ανάσκελος. Γύρνα καλή μου, πριν με μεθύσουν ολότελα, δεν είναι αυτό ποίημα. Έχω τη γεύση του φιλιού πριν απ' την τρέλα, θέλω να χορέψω, κλάψε εσύ να συνέλθουν οι στίχοι. Αυτά δεν είναι γράμματα, είναι ρινίσματα λέξεων, γύρνα καλή μου.

Δεύτερη γυναίκα: «Επάνω, εσύ Χειμώνας και χιόνι, κάτω, εγώ Καλοκαίρι και πέτρα». Έτσι του μίλησε και του 'δειξε τις φωτογραφίες κατακόρυφα στοιχισμένες στον τοίχο, με ενδιάμεσα το κενό της Ανοίξεως. Ήταν αυτός στη λευκή πλαγιά, κι αυτή στο πέτρινο, καταντικρύ στο γαλά-

ζιο. Ήταν τα λόγια πόθος, να τρέξει στους αγρούς, να 'ρθει κι αυτός απ' τα ψηλά, να σμίξουνε στ' αμπέλι. Μα πάλι, δεν είχαν εποχή κοινή, ήταν επάνω αυτός Χειμώνας, κάτω εκείνη Καλοκαίρι.

Η μουσική ακούγεται πιο δυνατή.

Δεν ξέρω αν είναι η ηρεμία του τοπίου ή οι μελωδικές νότες και τα ποιήματα, νιώθω μία γαλήνη. «Αυτό δεν είναι ασθένεια» σκέφτομαι και χαμογελώ.

Παρατηρώ τον πιανίστα. Διακρίνω την ήρεμη θλίψη του να κυλάει από το πρόσωπο στα δάκτυλα και από εκεί στα πλήκτρα· και ύστερα, στο νερό, στα έλατα, στον ουρανό και στις ψυχές. Φορές φορές, στις κορυφώσεις, βλέπω τον παροξυσμό των δακτύλων να μετατρέπει τη φόρτιση της ψυχής σε δονήσεις, βλέπω το πρόσωπο του δημιουργού να συμμετέχει στη γένεση.

Κάποια στιγμή σταματάει η μουσική κι αυτός σηκώνεται. Ακούγεται η φωνή του βαθιά.

— Η δική μου ποίηση είναι η μύτη ενός σπασμένου βελονιού που μπήκε στις φλέβες μου και το αίμα την οδηγεί, αργά αργά, προς την καρδιά. Και να σκεφτείς πως ήθελα μόνο να βγάλω απ' το χέρι εκείνο τ' αγκάθι το νεανικό, που πολλοί το λένε έρωτα.

Ξαφνικά, αναδύεται απ' τα νερά μια οπτασία.

— Άννια!

— Αλέξανδρε!

Πρώτη φορά ακούω να προσφωνούν Εκείνον μ' αυτό το όνομα. Διακόπτω τις σκέψεις μου.

Άννια: Γέρνει ο ήλιος και ριγώ στην ομορφιά του. Ή μήπως στην ψύχρα των ανώφελων λόγων μου; Χλωμή απ' τα χρόνια φελλίζω άχρηστες λύπες. Αυτό που σου 'λειψε δεν το μπορώ. Πώς να σου στείλω ένα φιλί παλιό, να στάξει η ανάμνηση ένα δάκρυ;

Αλέξανδρος: Ω ακριβή μου σώπα, μη θρηνείς.

Άννια: Ιδού το ποίημα αναρριχώμενο στο λευκόσαρκο ως μεθυσμένη ανάμνηση. Πώς μου ζητάς να ξεχάσω;

Αλέξανδρος: Ήρθες εφές στον ύπνο μου και με φίλησες. Μπορεί να ήταν η πέμπτη πρωινή, η ώρα που πληκτρολογούσε σε άλλο δίαυλο η αγάπη και δεν ήξερες. Γιατί οι επισκέπτες των ονείρων ποτέ δεν ξέρουν. Είναι η αντίλη τους που μοιράζει φιλιά, γλυκά στο άχρονο, πικρά στο φως. Ήρθες εφές στον ύπνο μου κι εγώ συλλάβιζα την ανάμνηση, συναυλία φωνηέντων στο όνομα. Μπορεί να ήταν η πέμπτη πρωινή, η ώρα που χόρευες σε ξένους στίχους.

Άννια: Άκουσα το μήνυμά σου, με καλούσες.

Αλέξανδρος: Ε, συ! Άννια μ' ακούς; Ένας αιώνας πέρασε και σε καλώ ακόμα. Δεν είμαι εγώ, δεν είσαι εσύ, κάποιιο χαμόγελο ανθίζει στην αυλή μου τον χειμώνα και φοβάμαι. Πώς να κρατήσω μοναχός την ανάμνηση, στο χάδι που ξέμεινε - ξάνθισε με τα χρόνια. Μισή ζωή, είναι το χτες σαν τώρα. Σ' όλους τους στίχους σκόρπισα αγέραστη την υπαροξή σου. Λύσε τα μάγια, τη σιωπή, μια καληνύχτα, ε, εσύ!

Άννια: Ήρθα εγώ, ήρθες κι εσύ.

Αλέξανδρος: Ήρθα εγώ σε λάθος δρόμο. Όμως με βρή-

κες. Σε λάθος καιρό. Ή μήπως ποτέ δεν είναι λάθος ο καιρός στα παραμύθια; Μετρώω πάλι σφυγμούς, καλώ τη σελήνη, μάρτυρα της επιμονής μου. Βεβαιώνει την πτώση και την πτήση μου, γνέφει η Νύχτα, υπογράφει η Αυγή. Τώρα, βρίσκω τους κώδικες κρυμμένους στην αγέραστη αθωότητα, διαβάζω το άγνωστο κείμενο, χαμογελά το ποίημα. Αναδύθηκα, σε λάθος έξοδο. Όμως με βρήκες.

Άννια: «Να μου μιλάς στις μικρές μου παύσεις», στις ενδιάμεσες άπνοιες και στη λαχτάρα μου. Στις σιωπές της μουσικής· και στο λευκό να μου μιλάς, προπάντων στο γαλάζιο. Δε χρειάζονται λέξεις. Μόνο ένα φιλί, ψιθύρισμα, ή το υγρό σου βλέμμα, μια ανάσα τρυφερή, ένα λαχάνιασμα ή ένα «αχ!».

Αλέξανδρος: Θα πάρω τα «αχ!» να τα σκορπίσω στον άνεμο, να στενάξουν βαθιά όλες οι νύχτες, να βγεις εσύ, Αυγή στον ήλιο, Χαρά, Χαρά μου.

Άννια: Ω, πόσο λευκά είναι τα λόγια σου!

Αλέξανδρος: Όσες φορές προσπάθησα να γράψω μαύρο ποίημα, ερχόταν πάντα ένα παιδί κι ασβέστωνε τον τοίχο.

Άννια: Μίλα για τη χαρά, για τ' όνειρό σου μίλα.

Αλέξανδρος: Και καθώς έλαμψε η οθόνη χαμόγελα, έδωσε η χαρά συνέχεια στο ποίημα. Και είδα την αγάπη σου σημάδι πορφυρό στην αυλή μου. Κι ως χάιδεφα τα μαύρα πλήκτρα, χύθηκε ομορφιά στις λέξεις και έρωτας λευκός στην ψυχή. Και δεν είχε πόνο η νύχτα, δεν είχε σκιά το όνειρο, δεν είχανε «μην» τα λόγια σου. Φίδι κανένα πουθενά· και η γυναίκα βασίλευε στον παράδεισο.

Άννια: Όμως κι αυτή με πόνο.

Αλέξανδρος: Δος μου την πέτρα σου, βαριά ή ελαφριά δε λογαριάζω, έχω μια θάλασσα βαθιά, γαλάζια μέσα μου, θα τη σηκώσω.

Για μια στιγμή κοιτάζονται έντονα, αυτός της κρατάει τα χέρια, αυτή ανασηκώνεται στις μύτες των ποδιών της και τον φιλάει. Ύστερα πηγαίνει στο πιάνο και αρχίζει απαλά να παίζει.

Αλέξανδρος: Άσε τη μουσική να κυλήσει ανάμεσα στα μακριά σου δάκτυλα, άσε τον έρωτα να χυθεί στην παλάμη σου· αυτό το φθινόπωρο θα είναι η τελευταία σου θλίψη.

Μοιάζει η μουσική με αποχαιρετισμό. Τη βλέπω, ύστερα, να χάνεται στα νερά και στ' όνειρο.

Γυρίζει ο ποιητής προς εμάς.

— Η επιθυμία πολλές φορές δημιουργεί την πραγματικότητα.

— Όχι, φωνάζω με απόγνωση, όμως αυτός συνεχίζει.

— Είδα ένα χαμόγελο στη ράχη κίτρινου φύλλου, φύγε, του φώναξα, παραμονεύει ο άνεμος. Γέλασε, όπως ένα χαμόγελο γνωρίζει να γελά, και μου 'δειξε, εκεί στη δίνη, τη χαρά. Χόρευε με τη λύπη.

— Άκου!

Τη νιώθω, πίσω μου γνώριμη τη φωνή.

— Ευαγγελία!

Φέρνει εκείνη τρυφερά το δάκτυλο στα χείλη, να σωπάσω. Ακούμε ξανά τον ποιητή.

— Και πέφτεις, πέφτεις. Σκίζεται το κλωνάρι στη μασχάλη, κρατάει η φλούδα· και έχεις μια αιωνιότητα να συναντήσεις τη γη. Και μια ζωή που σ' έφερε στα φύλλα. «Γράψε!» σου λένε «θα προκάνεις». Και πέφτεις, πέφτεις κι όλα τα προλαβαίνεις. Συμπυκνωμένη η ποίηση σε αφηγείται. Όλα τα προλαβαίνεις.

Δεν ήθελα να έχω ανάμιξη στα δρώμενα. Όμως ασυναίσθητα σηκώνομαι και με φωνή δυνατή ρωτώ.

— Και τώρα τι;

Μοιάζει να μην ακούει κανείς τη φωνή. Κοιτούν αυτόν με τη λευκή γενειάδα.

— Ο Δάσκαλος!

Μιλάει αργά. Μοιάζει να βγαίνει η φωνή απ' τα βάθη της ιστορίας.

— Είναι ωραίο να γράφεις ποιήματα. Όμως ακόμα πιο ωραίο είναι να γράφεις παραμύθια. Γιατί ο πόνος είναι ψευτικός στα παραμύθια. Και κάθε φορά που πας να πλαντάξεις, ξέρεις πως θα μετακινηθεί, μαγικά, η μεγάλη πέτρα και η φυλακή σου θα σβηστεί. Και θα βγεις στο παιδικό σου ξέφωτο, χωρίς καμία θλίψη, χωρίς ραγισματιά στο πρόσωπό σου. Και θα 'ναι απόγιομα καλό· θα έχει ακόμα ήλιο, να τρέξεις στους παλιούς σου φίλους, να παίζεις να χαρείς και να χορτάσεις. Είναι ωραίο να γράφεις παραμύθια.

Πέφτει μια ησυχία, παντού.

— Και τώρα τι;

Εγώ επιμένω. Ψιθυριστά πια. Ακούω την Ευαγγελία να μιλά ήρεμα.

— Τώρα το παραμύθι!

στ' Ευαγγελία

— Ευαγγελία, τι περιέχει η πράξη «Η έννοια του καλού» στη θεατρική σας παράσταση;

Η Ευαγγελία χαμογελά.

— Α, μπα, θεατρική παράσταση τη λέμε τώρα αυτήν τη «συνωμοσία»;

— Ω, ήμουν πράγματι επιθετικός και απόλυτος εκείνη τη βραδιά. Σε είχα κατηγορήσει κι εσένα για συμμετοχή στη συνωμοσία.

— Θυμάμαι. Σίγουρα δεν ήταν συνωμοσία, όμως δεν ήταν ούτε θεατρική παράσταση. Στην πραγματικότητα προσχεδιασμένοι ήταν οι τίτλοι των πράξεων και του έργου. Όλα τα άλλα ήταν αυτοσχεδιασμοί.

— Αυτοσχεδιασμοί;

— Συνθέσεις της στιγμής.

— Μα, Εκείνος έβγαζε ποιήματα από παντού ως μάγος.

— Όπως θα έλεγε και ο ποιητής, τα όρια μεταξύ του πραγματικού και του φανταστικού είναι δυσδιάκριτα.

— Παραδίδομαι, λέω, αδυνατώ να ταβάλω μαζί σας. Όμως μίλησέ μου για την έννοια του καλού.

— Θα σου μιλήσω με τα δικά του λόγια: «Ήθελα να 'μουν το καλό· όμως και το καλό σκόρπιζε πόνο».

— Εγώ δεν ήθελα να γράφω ποιήματα· να παίζω ήθελα και να γελώ.

— Ω, ναι, δικά του είναι κι αυτά τα λόγια. Πώς, πού;

*Χαμογελώ με την έκπληξη της Ευαγγελίας, όμως δί-
νω συνέχεια αλλού.*

- Ποια ήταν η Άννια;
- Ω, τι ρωτάς!
- Πλάσμα του νου;
- Πλάσμα όμορφο.

Χαμογελώ. Αλλάζω ύστερα τον λόγο.

— Το γαλάζιο που έσβησε τον ορίζοντα. Τι ωραίος τίτλος. Αρχίζω να καταλαβαίνω τον ποιητή. Κοιτώ την πλατιά θάλασσα και χάνεται το βλέμμα μου. Σμίγει το γαλάζιο της με το γαλάζιο τ' ουρανού και σβήνει τον ορίζοντα. Δεν τον καταργεί, τοποθετεί στη θέση του μιαν απεραντοσύνη.

— Μα ναι, νιώθω πως ο ορθολογισμός προσθέτει δύναμη στην ποιητική αλληγορία. Να 'ταν εδώ να σ' άκουγε.

— Μπορεί και να με ακούει.

— Ναι, είπε η Ευαγγελία και μου 'δειξε τα πρόσωπά μας στην ήρεμη λίμνη.

— Μαύρα πουλιά, όρθια στα γυμνά κλαδιά και στον υγρό καθρέφτη κρεμασμένα. Κι ο ήλιος, ο ήλιος επίμονος στην ύστατη ελπίδα. Ακινητεί η Κυριακή στους καλαμιώνες, άλλη μια λύπη.

— Ω!

— Ήτανε πάλι Κυριακή και δεν πονούσε. Γιατί όλες τις Κυριακές ερχόταν εκείνη, άλλοτε από το παρελθόν, άλλοτε από το μέλλον, άλλοτε από το τώρα, του χαμογελούσε. Δεν ήξερε αν ήταν πρωινό όνειρο, μεσημεριανή επιθυμία ή βραδινή κατάνυξη. Ήτανε όμως Κυριακή.

— Μου θυμίζεις Εκείνον.

— Έφερε το φθινόπωρο τον άνεμο, τη βροχή, όλο το κίτρινο και τα χρυσάνθεμα. Αυτός είχε μιαν αίσθηση πως την παράταση του καλοκαιριού θα την διαδεχτεί η εισβολή του χειμώνα· και δε θα προλάβει η θλίψη του να ταξιδέψει. «Μα τι ιδέα, ακόμα δεν τρύγησε τα κόκκινα σταφύλια. Τι ένστικτο και τι αυθαιρεσία· να θέλει το ποίημα να προηγη-

θεί του καιρού του». Αυτά μουρμούριζαν οι άλλοι, μια μέρα ηλιόλουστη, πλανεύτρα. Όμως αυτός είχε μιαν αίσθηση θανάτου. Ήξερε πώς όλα τα φύλλα νεκρά θα τα σύρει ο άνεμος στο χώμα.

»Ευαγγελία, πού είναι ο ποιητής σου;

Η Ευαγγελία με κοιτάζει με μια πρόκληση βαθιά. Και καθώς βυθίζεται, πρώτα στα μάτια μου και ύστερα στο μυαλό μου, νιώθω τις συνεπαγωγές μου αχρείαστες.

— Μου θυμίζεις Εκείνον.

— Εκείνον; Όμως αυτός επέταξε, τον είδα.

— Κι εσύ θα πετάξεις, μου λέει και αστράφτουν τα μάτια της μία χαρά.

— Μπήκα στον πειρασμό, της απαντώ, αμάρτησα.

— Έγινες ο αφηγητής του ανέφικτου.

— Και πρωταγωνιστής.

— Ναι, και πρωταγωνιστής.

Αφήνω την πένα και γελώ.

— Το τέλος δεν το γράφεις, το κεντάς και ύστερα το κουνάς μαντήλι.

Θα ανασυνθέσουν αυτοί
την αλήθεια του

Β΄ Οι χάρτινοι ήρωες

— Όσα είχα να γράψω, τα 'γραφα· τώρα θα σβήσω. Αργά, γαλήνια, ηδονικά, ωσάν σε τελετή αρχαίου μύθου, θυσία στη ματαιότητα των ποιητών, πρώτα που καίνε ό,τι αγάπησαν. Έναν έναν θα ξεδοντιάσω τους στίχους μου, αφήνοντας ίχνη νοημάτων σ' άχρηστες λέξεις. Φαφούτα ζωή, σε γέμισα με ψευδαισθήσεις. Κι αφού να γράψω άλλο δεν μπορώ, αυτά που ονειρεύτηκα τ' αφάνισε ένα δόλιο φως, θα σβήσω. Πρώτα την άνοιξη, ύστερα την αγάπη· και πιο μετά το γκρεμολούλουδο.

Βάζει τελεία στο χαρτί και γράφει, τέλος.

— Τι είναι αυτό;

Εισβάλλουν οι χάρτινοι ήρωες στη σκηνή.

— Θα μιλήσουμε εμείς, τον απειλούν.

Αχνογελάει. Ίσια που να σχηματιστεί στα χείλη του η θλίψη. Μιλούν εκείνοι.

— Ό,τι ήταν να πει το είπε, τώρα η ώρα μας.

Διπλώνει ο ποιητής τα χαρτιά, αποσύρεται στη σκιά. Έρχεται στη σκηνή ο πρώτος. Φοράει την παλιά αθωότητα, σπιθίζει το βλέμμα του. Ανοίγει το σιδερένιο κουτί, βγάζει τα μολυβένια στρατιωτάκια του και μια σφεντόνα.

— Μα τι σου φταίνει τα πουλιά;

— Κλέβουν το μέλι μου.

Στάζει το κόκκινο σύκο όψιμο καλοκαίρι.

— Είμαι ο Ηλίας.

Κρύβεται ο ποιητής. Ριγεί το πλήθος στην υποψία της σκέψης.

— Αυτό το τέλος δεν είναι μόνο της γραφής, τίποτα δε θα μείνει.

Πέφτει άλλη σκοτεινιά.

— Θα μείνει.

Θα ανασυνθέσουν αυτοί την αλήθεια του, δικαίωμα και χρέος. Οι ήρωες χειροκροτούν.

— Δικαίωμα και χρέος!

Έρχεται πάλι ο Ηλίας στη σκηνή. Καλεί τους άλλους, παίζουν.

— Τι θα κερδίσουμε;

— Τη δόξα του, γελάει αυτός, ύστερα σοβαρεύει. Θα κάνουμε το παρελθόν μας μέλλον.

Κρατάει το παιγνίδι πολύ, μέχρι το σούρουπο. Ύστερα στρώνονται όλοι να γράψουν. Θα ανασυνθέσουμε, φωνάζουν με χαρά κι ανοίγουν τα βιβλία. Μα, αντί να βρούνε ποιήματα, βρίσκουν λευκές σελίδες.

— Όλα και πάλι θα γραφτούν σ' ασβεστωμένη μνήμη.

Κοιτάνε στη σκιά, βλέπουν τον ποιητή να φεύγει. Γυρίζουν αμήχανοι στο πλήθος. Ακούγεται ο χορός.

— Και καθώς τον είδαν να βυθίζεται όλο και πιο πολύ στη σιωπή του, είπε το ποίημα. Θα σας μιλήσω εγώ. Κι έλεγε, έλεγε. Και δεν είχαν χρεία καμιά άλλος να μαρτυρήσει, γιατί τα λόγια τα παλιά, τα τωρινά και τα μελλούμενα ιστορούσαν.

Βγαίνει ο Νίκος στη σκηνή.

— Είμαι ο ψηλός φίλος.

Όλοι τον αναγνωρίζουν απ' το παλιό παιγνίδι.

— Λέει πως πέθανα. Όμως οι χάρτινοι ήρωες δεν πεθαίνουν.

— Ποτέ δεν πεθαίνουν!

Ακούγονται όλοι μαζί. Μοιάζει η φωνή ωσάν ζητωκραυγή. Βγάζει αυτός ένα τετράδιο.

— Εγώ τα αντέγραφα κρυφά όλα τα σκόρπια του. Σ' ανύποπτες στιγμές τον ένιωθα να αναπνέει όνειρα και λύπη. Τον άκουγα να σιγοψιθυρίζει. Τώρα που όλα τα 'σβησε εκείνος στη φυγή του, χρέος μου είναι να μιλήσω.

Όλοι του γνέφουν, «ναι». Διαβάζει αυτός.

— «Και τότε χτύπησε το σφυρί κι ακούστηκε ο τελεσίδικος ήχος.

Κι όλοι, όσοι κρατούσαν την ιαχή της νίκης ανάμεσα στα δόντια, στέναξαν. Κι απίθωσαν τα σπαθιά· και λυπήθηκαν.

Και ήταν η λύπη τους πιο καλή από την αγωνία της χαράς. Γι' αυτό λύθηκαν τα χέρια που είχαν γραπώσει το μέλλον απ' τον λαιμό, ελευθερώθηκε το βλέμμα που με απόγνωση γύρευε θάλασσα για να χαθεί.

Και όπως ο ήχος δονούσε ακόμα το στερέωμα, σωριάστηκε η ελπίδα στο χώμα κι ένας από το πλήθος ικέτεψε.

— Θέλω να γείρω!

Κι όλοι ήθελαν να γείρουν, σ' αυτήν τη συμφορά. Γιατί η αγρυπνία της απαντοχής τούς είχε κουράσει την ψυχή. Λες και είχαν ζήσει δέκα φορές τον βίο τους κι έπρεπε τώρα να αποζητήσουν ύπνο βαθύ. Και δεν τους ένοιαζε μη νικηθούν. Και ως νικητές πονούσαν. Και δεν τους ένοιαζε μην και τους βρουν οι σκιές του φεγγαριού, σκιές ζητούσαν κι αυτοί να γίνουν.

— Μη στέλνεις άλλο φως!

Μόλο που ακούγονταν στα λόγια τα θαυμαστικά, καμιά κραυγή, καμιά φωνή, μόνο ψιθύρισμα. Γιατί κι αυτό δεν το ζητούσαν πια από κανέναν. Το 'λεγαν αυτοί να το πιστέψουν.

Και καθώς σκορπίστηκε ο αντίλαλος, πήραν όλοι μαζί τον δρόμο δίπλα στον γκρεμό, σταθεροί και γαλήνιοι.

Και δεν ξεχώριζες ποιος οδηγεί και ποιος ακολουθεί. Και δεν υπήρχε η έγνοια του προορισμού.

Και πήγαιναν, πήγαιναν. Και όσο ξεμάκρυναν από του ήχου την πηγή, τόσο γαλήνευαν τα πρόσωπά τους. Φαίνεται πως ξεχνούσαν ή πλέον δε λογάριαζαν το αδυσώπητο χρέος. Κι έμοιαζαν αποκαμωμένοι πολεμιστές που αποχω-

ρούσαν οικειοθελώς από τα πεδία των ένδοξων μαχών.

— Και πώς θα ξεχωρίσεις μες στην ταραχή;

Όταν σίμωσε στο σήμαντρο το σφυρί, όλοι κατάλαβαν τι έμελλε να συμβεί. Και δεν είχαν επιλογή καμιά, παρά μονάχα αυτή· να συγκεντρωθούν στην απελπισία και να ζητήσουν στην ήττα τη λύτρωσή τους.

Και ήξεραν πως στο πένθος τους δεν ταίριαζε ο θρήνος· μόνο ο σιωπηλός πόνος που, όταν εγκαθίσταται σίγουρος, γίνεται ανεκτός και γαλήνιος.

Εκείνος ο κρότος δεν ήταν άλλο τίποτα, παρά το σήμα που από καιρό καρτερούσαν· να χαμηλώσουν το βλέμμα και να υποταχτούν στην ομοιομορφία. Γιατί, ό,τι ξεχωριστό, καθώς αδυνατούσε να υπερβεί το όριο, γινόταν ανώφελο και ανυπόληπτο. Και η ομοιομορφία ήταν τώρα επιλογή κι όχι εξαναγκασμός.

Και πήγαιναν, πήγαιναν, ώσπου το κύμα του ήχου τεμαχίστηκε, σχεδόν έγινε σκόνη. Και τότε ήχησε εκκωφαντική η σιγή κάτω στη ρεματιά κι όλοι αλαφιάστηκαν. Όμως, παραδομένοι στην ανημποριά, δεν έκαναν προσπάθεια καμιά ν' αλλάξουν τα δεδομένα τους. Και πήγαιναν, πήγαιναν, ώσπου χάθηκαν μακριά στο φρύδι του άλλου γκρεμού που πλησίαζε».

Καθώς τελειώνει η διήγηση, ξεκόβει ένας νέος απ' το πλήθος.

— Μαύρο στο μαύρο; Εγώ τον θαύμαζα. Πάντοτε στην απόγνωση άφηγε μια ελπίδα.

Πέφτει μια σιωπή, ξεφυλλίζει ο Νίκος το παλιό τετράδιο, διαβάξει άλλη σελίδα.

— «Κι έμεινε εκεί, με το βουνό στην πλάτη· παλιό βουνό, λευκό βουνό. Γαλήνιος μες στη φωτογραφία. Μοιάζει να πάγωσε η στιγμή, λίγο μετά ή λίγο πριν, δεν το θυμάμαι να το ιστορήσω. Ξαστόχησε η λήθη στην επιμονή της, αλλού τραβάει σβήνοντας τ' ασήμαντα. Αστράφτει το χιόνι στο παιδικό μάτι. Όχι, είναι διάθλαση ό,τι ορά στην κατηφόρα του θανάτου.

— Μην τη φοβάσαι τη λέξη, μου φωνάζει.

Γράφω.

— Αθώα η πέτρα, και η ανάμνηση.

— Αθώα!

Τώρα το ψεύδος κρύβει αδέξια τη μοχθηρία του.

— Πού είσαι;

Μόνο αυτή. Έχει το τεκμήριο της νεότητας. Δεν έμαθε ποτέ. Έγινε μνήμη, πριν χαραμιστεί και χαραμίσει.

— Φύγε!

Αλλού το κρύο, αλλού η λεπίδα. Πάσκιζε να προστατευτεί. Τώρα, το πήρε το βουνό και ταξιθεύει. Φορτίο ασήκωτο τις πιο πολλές φορές. Άλλες ανάλαφρο μες στον γαλάζιο αιθέρα, όταν συνθλίβει το μέγα χρέος το κορμί και ξεπετιέται η ψυχή και φεύγει· φεύγει, πετάει να τον σώσει, να σωθεί. Ανιχνευτής, δραπέτης και ταξιθευτής.

— Πού είσαι τώρα;

Κουνάει τ' αγκυλωμένα πόδια, θρυμματίζει την ακινησία, γυρίζει πίσω και χαμογελά.

— Με το βουνό στην πλάτη».

Αλλάζει σελίδα πάλι, ακούγεται δραματική η αφήγηση.

— «Κατεβαίνει ένα μαύρο από ψηλά, φύγε, χουγιάζω να σκιαχτεί, γελάει αυτό, μα όλο κατεβαίνει. Μην είσαι ο θάνατος; ρωτώ, όχι, μου λέει, είμαι η καρβουνόσκονη. Κοιτώ και βλέπω, φλέγεται η ψυχή, αυτό θα είναι το αυριανό σου μαύρο, μου φωνάζει· δεν έχω αύριο, του απαντώ, χύ-

νεται αυτό και κρύβει το φεγγάρι, αρπάζω τον κουβά γρήγορα κι ασβεστώνω. Μη μου λέει η άλλη απ' το χθες, δεν είσαι πια, αντιμιλώ, το μαύρο κατεβαίνει και με σβήνει».

Ρωτάει ξανά ο νέος.

— Μήπως το πρόπον είναι να σβηστούν κι αυτά μαζί με τ' άλλα;

Μα πριν προλάβει ο Νίκος ν' απαντήσει, έρχεται η Μαρία. Κρατά στα χέρια ένα χαρτί. Όλοι τής γνέφουν, την παρακαλούν, διαβάζει αυτή το γράμμα.

— «Όταν διαβάσεις αυτό το ποίημα, εγώ θα λείπω. Μην πάει ο νους σου στο κακό, χειρότερο απ' ό,τι μου 'λαχε δε θα συμβεί. Ίσως να κολυμπώ στη μικρή θάλασσα, έμαθα πως την υιοθέτησες. Δε θα ταράξω την ηρεμία σου, εγώ θα τριγυρνώ μες στον βυθό· είναι εδώ μια αγάπη. Λένε την έπνιξες εσύ, εγώ δεν το πιστεύω, μονάχη χάθηκε. Βρήκε μια θάλασσα γαλάζια το πρωί, πράσινη μπλε το μεσημέρι, αιμάτινη το δειλινό, μια θάλασσα. Τ' αλάτι λένε καίει τις πληγές και στον βυθό όλα ξεχνιούνται.

Ίσως με βρεις στ' αλώνια να περιμένω τους παλιούς μου φίλους να παίξουμε. Αλήθεια, μπορείς να θυμώσεις με ένα άκακο παιδί; Να νικήσεις ένα άφοβο παιδί;

Όταν διαβάσεις αυτό το ποίημα, σήκωσε τα μάτια σου στον ουρανό. Ίσως με βρεις εκεί παρέα με τον χαρταετό. Λένε, εσύ τον έλυσες και ταξιδεύει ελεύθερος στα όνειρά μου. Εγώ δεν το πιστεύω. Γιατί οι αετοί των ονείρων μόναχοι λύνονται και σεργιανούν στ' αστέρια.

Όταν διαβάσεις αυτό το ποίημα, θυμήσου. Ξέχασες απότιστο το γεράνι σου και τον βασιλικό· και τα λουλούδια λυπούνται, όταν τα ξεχνούν, λυπούνται και ύστερα πεθαίνουν. Και τις λέξεις μου τις άφησες να μαραθούν.

Όταν διαβάσεις αυτό το ποίημα, δε θα 'ναι πλέον ποίημα, αλλά μια πράσινη σιωπή».

— Ω, τι γαλήνη!

— Ως και στον θάνατο φοράει χαμόγελο αυτό το ποίημα.

Βγαίνει από το πλήθος μια λευκοφορεμένη, ρίχνει τις κοτσίδες μπροστά, στο στήθος της που λαχταρά, Ας είναι, λέει.

— Ας είναι ευλογημένη η θάλασσα που με βλέπει και η ελιά με τους κρεμασμένους ήλιους. Ας είναι ευλογημένη η αυλή με το δυοσμαρίνι, η ανάμνηση. Ας είναι ευλογημένο το βουνό με το λευκό σύννεφο. Το παραθύρι με τα κυκλάμινα και τα γεράνια. Ας είναι ευλογημένα το νυστέρι και η λόγχη στο πλευρό, η αγάπη. Ας είναι ευλογημένος ο σταυρός κι ο τάφος π' ανθίζει Ανάσταση.

Οι χάρτινοι ήρωες δακρύζουν. Νιώθουν τη σκληρή απουσία που γίνεται παρουσία. Είναι αργά.

— Δικό σου είναι το γράμμα;

Έρχεται πάλι η Μαρία, την κοιτά. Φωτίζει η ματιά το μυστικό αίνιγμα.

— Δικό της!

Ριγούν οι ήρωες του παραμυθιού, σκιρτάει το πλήθος. «Εγώ την ξέρω» λέει ένας.

— Κεντούσε κλαδιά και φύλλα, δάσος κεντούσε. Και εκεί, στο πιο πυκνό της φύλλωμα, ήρθε και κάθισε ένα

πουλί κι άρχισε το τραγούδι. Άφησε εκείνη την κλωστή και πήρε το βελόνι. Και καθώς παραδόθηκε στη μαγεία της γλυκιάς λαλιάς, σκάλισε το χέρι της βαθιά να βρει τ' αγκάθι. Ήξερε, τώρα ήταν η στιγμή, τώρα που δεν πονούσε. Γιατί εκείνο το πουλί ήταν αηδόνι. Κι όταν αηδόνι κελαηδά σε κέντημα γυναίκας, καμιά πληγή της δεν πονά. Και σκάλιζε, σκάλιζε, αγκάθι πουθενά, τ' αηδόνι τον σκοπό του. Όσπου έφτασε το βελόνι βαθιά, ως την καρδιά σιμά. Μη φώναζε τότε το πουλί, αυτό τ' αγκάθι είναι έρωτας. Μα καθώς την είδε θλιμμένη πολύ, πέταξε και ήρθε κοντά, σ' άλλο κλαδί στο κέντημά της. Και ίσια κοιτώντας την στα μάτια, της είπε νέο τραγούδι. Και ένωσε μέσα της τ' αγκάθι να φτεροκοπά, ωσάν λαχτάρα και χαρά. Και πήρε πάλι την κλωστή και κέντησε ξανά κλαδιά και φύλλα και τον έρωτα κέντησε...

Ρωτάει το πλήθος.

— Θυμάστε εκείνες τις δύσκολες ημέρες;

Πέφτει μια συννεφιά. Γυρίζουν με παράπονο στη λευκοφορεμένη, όμως αυτή δεν είναι εκεί. Βλέπουν μακριά στην πέρα στράτα τη μορφή της. Αρχίζουν όλοι μαζί να ιστορούν με τα δικά του λόγια.

— Ήρθε μία βροχή, θεία βροχή. Ησύχασε πια, μου φιθύρισε, κοιμήσου. Κι εγώ κοιμήθηκα· και ύστερα, ξύπνησα σ' άλλον ουρανό, χαρούμενο. Αναστήθηκε ο Εσταυρωμένος; ρώτησα. Αιώνες πριν, μου απάντησαν. Και πού είναι τώρα; Μ' οδήγησαν στον κήπο. Δεν είναι κανείς εδώ, φώναξα με απόγνωση. Φάνηκε τότε μες στις λευκές τις μαργαρίτες η αγαπημένη μου. Τι γυρεύεις εδώ; της είπα, εσύ με εγκατέλειψες θυμάμαι σ' ένα κρύο χειρουργείο. Δε σε εγκατέλειψα, μου χαμογέλασε, σε άφησα εκεί να μεγα-

λώσεις. Την κοίταξα καλά και είδα πως ήταν πολύ νέα κι αθώα. Κι εγώ αλαφροπάτητη την ένιωσα την ύπαρξή μου. Πού είναι ο Αναστημένος; τη ρώτησα. Εσύ είσαι ο αναστημένος μ' απάντησε και μου 'δειξε πέρα την ανθισμένη θάλασσα. Είδα εκεί πάλι τη θεία βροχή. Κοιμήσου, με πρόσταξε αυτή, θα σε ξυπνήσουν στην ώρα τους οι καμπάνες.

— Στην ώρα τους, ποια είναι η ώρα;

Ρωτάει η άλλη απ' τον χορό. Πάει ως τη στήλη την ψηλή, ακολουθούνε και άλλες. Μοιάζει να καταθέτουν σε κενοτάφιο στεφάνι από λέξεις.

— Θα υπάρξουμε ξανά στους ίδιους στίχους. Με άλλο πρόσωπο και με τον ίδιο πόνο.

— Και τώρα πού θα βρω πηλό; Και πού Θεό να σε φυσήξει;

— Μη λες τίποτα, ο έρωτας κρύφτηκε στις ρυτίδες των αρχαίων ρημάτων, οι ελπίδες γέρασαν. Το σήμαντρο της παλιάς εκκλησιάς έγινε πέτρα, ηχεί ακατάληπτα η πέτρα και ο σαλπικτής πνίγεται στο ζωγραφισμένο κύμα. Μη λες τίποτα, μόνο πάρε μια χούφτα αλάτι, κάψε τις πληγές και περίμενε.

— «Κόμπος η γλώσσα, κόμπος τα δάκτυλα» κι ούτε ένα χάδι ούτε μια λέξη, μόνο μια σκέψη, φιλί μισό και δαγκωμένο μήλο.

— Μα τι να σβήσω, που τα μισά τα έσβησε ο χρόνος, τ' άλλα μισά εσύ;

— Ανεβαίνει από τη θάλασσα στους χλωμούς δρόμους, στα πεύκα· χτυπάει το τζάμι μου, ανακατεύεται με την παλιά ησυχία των παιδικών μου βουνών. Α, πόσο τρομακτική είναι η ησυχία που ανεβαίνει από τη θάλασσα τις νύχτες μου.

— Τι γυρεύεις εσύ πουλί του νότου στον βόρειο Μάη;
Βρέχει εδώ, εγώ κρυώνω.

*Παίρνει τον λόγο ψηλά από τη σκάλα ένας άλλος
χάρτινος ήρωας, μοιάζει στην όψη του με αυτόν που χά-
θηκε στη λευκή πύλη.*

— Θα φυσήξει άνεμος καλός και θα σκορπίσει τα φύλ-
λα που επιμένουν άσηπτα· τη θέλω γυμνή τη γήινη στο χιό-
νι. Θα ασπρίσει αμόλυντη η προσδοκία μου, πάντα σκοτει-
νή τη βρίσκω στα τετράδια. Και τα ποιήματα θα υποταχ-
θούν στα κελεύσματα της ουτοπίας μου· έστω για λίγο,
ώσπου να πάει και να 'ρθει το μήνυμα. Μη σε γελούν, όλοι
στέλνουν μηνύματα, άλλοι καπνού, εγώ φωτιάς. Ξύπνα Σε-
λήνη να δεις τα νερά, κουνιούνται ακόμα στην τρέλα τους.
Θα φυσήξει, κάτι θα φυσήξει που δε θα είναι λύπη. Μπορεί
να είναι η αμοιβή για τη χρόνια ανυπακοή μου, μπορεί να
είναι και το παράδοξο εν είδει ονείρου, θα φυσήξει.

*Έρχεται η Λόλια απ' τα παλιά, λυπημένη. Εκείνος
την παρακαλεί.*

— Μη με κοιτάς έτσι θλιμμένη, με την παραίτηση ορ-
θάνοιχτη στα δυο σου μάτια, με το όνειρο εξόριστο στη
σιωπή, ράγισα πια.

Δίνει το σύνθημα απ' τη σκηνή ο Ηλίας.

— Πάμε να φύγουμε, πριν επιστρέφουν τα αναίτια χα-
μόγελα, πριν γεννηθεί το άλλο ποίημα.

— Να φύγουμε και από εδώ.

— Και πού να πάμε;

— Δεν έχει σημασία το «πού», να φύγουμε.

Κατεβαίνουν στη ρεματιά, είναι φθινόπωρο.

— Τι όμορφα που κιτρινίζουν τα πλατάνια, αχ να 'μουν δέντρο.

— Τι όμορφα γερνούν οι αετοί. Ανοίγουνε καμιά φορά τα κουρασμένα τους φτερά, σε κοιτούν από ψηλά περήφανοι και φεύγουν.

Νιώθουν την παρουσία του.

— Αναλήφθηκε στη φυγή του.

— Δε φεύγουν οι ποιητές, γυρίζουν γύρω γύρω από το ποίημά τους.

Ανοίγει ξανά ο Νίκος το τετράδιο.

— «Σήκω, του είπα, δε σπάραξε, γονυπετής με είδε. Όχι, δεν ήταν προσευχή το γαλήνιο. Καθώς ελύθη εκεί, εχάθη αφήνοντας το περιγράμμα να χωρέσει τη στιγμή μου».

— «Κι άλλο» φωνάζουν χάρτινοι και σάρκινοι, διαβάζει αυτός.

— «Δεν είχε ομίγλη στα παιδικά μας χρόνια, δεν είχε. Πού λάθος γυρίσαμε;».

Βλέπουν λευκή τη ρεματιά, σε λίγο λαγαρίζει. Βρίσκονται τώρα σ' ένα λιμάνι. Το λένε του Βαθέος, ψάχνει ο Νίκος την Ασημόπετρα του Σάμιου φίλου. Βρίσκει το μυθιστόρημα και ύστερα καλεί τη δική μας ηρωίδα. Υποκλίνεται εκείνη δακρυσμένη. Διαβάζει ο ψηλός φίλος.

— «Ηρθες Μαρία; Να σε δω, τι όμορφη που είσαι! Έχεις ακόμα αυτήν την τρύπα στην καρδιά; Δε στάζει άλλο αίμα.

Έλα Μαρία, έλα εδώ, θυμάσαι; Κοίτα την κάμαρη, την έχτισα ξανά, μνήμη τη μνήμη. Δεν ήθελα να φύγω. Αναίσθητο με σύρανε και με ταξίδειψαν στον άγνωστο ουρανό. Κι εσύ εκεί, σε ξένα χέρια. Άταφη σ' άφησα καρδιά μου. Γύρισα πίσω, σ' έψαξα παντού, σταυρό δε βρήκα. Μου 'παν πως έγινες σιακά ψηλά στον βράχο, γέλιου αντήχηση στο κύμα. Μου 'παν πως ήσουν συ η Παναγιά που δάκρυσε μια νύχτα. Τι με κοιτάς μ' αυτήν την απορία; Για τη στιγμή που σ' έλουσε η αστραπή, δεν ξέρεις. Δεν πρόλαβα καλή μου. Όμως, είναι το κρίμα μου βαθύ, το δίλημμα κατάρρα. Έχω ένα ένοχο, γλυκιά μου, μυστικό, μαύρο πουλί που με ραμφίζει. Αυτόν τον θάνατο, εγώ τον έστειλα, Μαρία, γλύτωσέ με».

Μεταφέρονται σε χρόνο μέλλοντα. Οι χάρτινοι ήρωες θυμούνται.

— Κάποτε έκανε τον πόνο λέξεις και με μικρές ασθματικές ανάσες έσπρωχνε τη ζωή. Τώρα, ένας θάνατος έγινε βράχος στο στήθος του απάνω κι αργά αργά, ως εκδίκηση προδομένης αγάπης, συνθλίβει ό,τι χρόνια ορθώθηκε, μια ματαιότητα.

Κινούνται τελετουργικά, σταματούν στο κέντρο της σύναξης. Άλλοι ρωτούν, άλλοι απαντούν, όλοι μαζί λυπούνται.

— Σ' αυτό το έρημο το περιβόλι χάθηκαν όλοι.

— Ποιος έφταιξε;

— Κανείς!

— Ποιος πόνεσε;

— Όλοι!

— Παιδί βυζαίνει και αρρωσταίνει, σ' αυτήν την άρρωστη την αγκαλιά, μαχαίρι βγαίνει και με πεθαίνει, σ' αυτήν την κρύα την ερημιά.

- Σ' αυτήν την πόλη, έφυγαν όλοι.
— Ποιος θα πενθήσει, ποιος θα τραγουδήσει;

Ακούγεται ξανά ο πρώτος νέος.

- Και σεις του σπαραγμού και του χαμού τραγούδια;

Βγαίνει μια χάρτινη απ' τον χορό.

— Είμαι η Ελένη του, ακούστε. Καμιά χαρά ποτέ δε νίκησε τον πόνο τον μεγάλο, μόνο εκείνη η συννεφιά η γλυκιά που τήνε λένε θλίψη. Γι' αυτό τα παραμύθια του ήτανε όλα λυπημένα.

Θυμάται και χαμογελάει νοσταλγικά.

— Έχω μια δυσκολία στην ποίηση, μου έλεγε. Κάθε που αρχίζω τους σχεδιασμούς των νοημάτων, έρχεται ένας κατακλυσμός, υγραίνουν τα σύμφωνα, όλες οι νύχτες πανσέληνες εισβάλλουν στο χαρτί μου. Μα τι πελώριες που είναι οι σκιές των βράχων, τα δέντρα, α, πώς μιλούν τα δέντρα. Και η λύρα παίρνει το παιδικό παράπονο, το πνίγει στον λυγμό της. Πού να σταθούν τα λόγια του σοφού σ' αυτήν την τρικυμία; Έχω μια δυσκολία με την ποίηση.

— Υπάρχει μια λύπη που κλειδώνει καρδιές, σφραγίζει στόματα, βάφει τον ήλιο κόκκινο, σβήνει το ποίημα, είναι η λύπη μου.

- Ποιος μίλησε;

*Γυρίζουν όλοι και κοιτούν. Ακούνε τη φωνή του. Μοι-
άζει να έρχεται από ψηλά· ναι, είναι η δική του.*

- Ηρθες ξανά; ρωτάνε με χαρά.

- Ἦρθε να μας ακούσει.
- Όλα, μα όλα πάλι θα γραφτούν.
- Σ' ασβεστωμένη μνήμη;

Γελούν οι χάρτινοι ήρωες, θυμούνται το παλιό παιγνίδι, χαίρεται και το πλήθος.

— Κι αυτοί που έτσι απλά αναγνωρίζουν την ήττα τους, πιάνονται από τη εξέχουσα ρίζα του πουρναριού, έθιμο παιδικό, ορκίζονται πως θα νικήσουν την άλλη μέρα που ο ήλιος θα βγει ζερβότερα και οι κυνηγοί θα λαθέψουν στον στόχο τους.

Κάποιος σκέφτεται το γενέθλιο εμβατήριο, το τραγουδούν όλοι μαζί.

— Μη νομίζετε εσείς τώρα πως εγώ μεγαλώνω. Χαίρομαι, μόνο χαίρομαι. Και στη χαρά όλα φαντάζουν όμορφα. Δεν ξέρω αν το φεγγάρι, αυτό το κοντινό μου άστρο, είναι φίλος. Ένα μονάχα ξέρω. Όσο ηχούν οι λέξεις, μία αγάπη αναβλύζει από βαθιά, από μακριά, απ' τους δικούς μου και από ξένους τόπους. Τι θα μου μείνει; Μια κρυφή επιθυμία αιωρείται εδώ κι εκεί, αίρεται παντού, κρύβεται σε άνθη, σε στίχους κρύβεται. Είναι κι αυτός ο Ιούνιος μοιραίος, πάντα μοιραίος βαδίζει στο τέλος του, ποιος να αρνηθεί τη μαγεία των πρώιμων άστρων; Εγώ γεννήθηκα εκεί, εκεί κι αλλού, παντού υπήρξα, γενέθλια μέρα με ορίζεις.

Λέει ο ψηλός φίλος.

— Έχω εδώ κι άλλο κρυμμένο, άγνωστο, φυλαγμένο. Για την κυρά των λουλουδιών. Εγώ την ήξερα, την ξέρω.

Όλοι σιωπούν και τον καλούν. Ανοίγει ο Νίκος το μπλε τετράδιο.

— «Θα σε δω στο μπαλκόνι, ανάμεσα στις γαρυφαλιές και στον βασιλικό, όμορφη, να αγναντεύεις τη στέρφα γη με το μικρό κόκκινο σκιάχτρο· τώρα δεν το φοβούνται τα πουλιά. Κάποιος διαβάτης θα σταθεί στον νεκρό τόπο, θα κοιτάξει ψηλά ανάμεσα στις καρυδιές και στα πουρνάρια και θα πει, εδώ κατοικούσαν κάποτε άνθρωποι σπουδαίοι. Κι εσύ τότε μόνο θα χαμογελάσεις, γιατί δε σ' άρεσε να σε παϊνεύουν κι ας έζησες ορθή μέσα στην υπερηφάνεια. Θα σε δω στον βράχο με το χέρι αντήλιο, στο μπαλκόνι με τα χρυσάνθεμα, που άντεξαν, έβγα Γενάρη, να σε χαιρετίσουν, θα σε δω ξανά γιατί έγινες οπτασία κι όνειρο ζωντανό. Καμιά Μητέρα δεν πεθαίνει».

Ακούγεται ξανά μια φωνή.

— Κανένα ποίημα δεν πεθαίνει!

Μοιάζει να ολοκληρώνεται η τελετή. Ο ποιητής αποσύρεται στην απουσία του, οι χάρτινοι ήρωες γυρίζουν στα βιβλία, το πλήθος μονολογεί.

— Κανένα ποίημα δεν πεθαίνει!